

RYOMGÅRD REALSKOLES
ELEVFORENING

ÅRSSKRIFT 1984

RYOMGÅRD REALSKOLES
ELEVFORENING

ÅRSSKRIFT 1984

RYOMGÅRD REALSKOLES ELEVFORENING

ÅRSSKRIFT 1984

Redaktion

Hanne Hove-Nielsen, Torben Jensen og N. A. Højholt

Indhold

Side

5	K. Basse: Translokation 1984
10	9. og 10. klasse juni 1984
12	Karl Mejnecke: En rejse på Djurs
24	Indtryk fra et besøg i Israel
34	Fra skolens dagbog
43	Bestyrerskifte
45	Tak
46	Ny skolebestyrer
49	To af jubilæumsholdene 1985
50	Torben Jensen: Elevfesten 1984
57	Thyra Weiner Munch: Kære gamle elever!
58	Ryomgård Realskoles Jubilæumsfond af 1983
59	Personalia
60	Praktiske oplysninger om skolen
64	Regnskab

Translokation 1984

Selma Lagerlöf fortæller i en af sine noveller om den svenske konge, Gustav d. 3., der levede for ca. 200 år siden.

På en rejse kom kongen til et fattigt sogn i Dalarne. Et uheld med vognen giver ham lejlighed til et besøg ved kirken, hvor gudstjenesten netop er forbi. Kongen benytter lejligheden til at tale med menigheden. Han beder dem om hjælp i landets nødsituation. Landet er i krig med både Danmark og Rusland, – der er forræddere i hans egen hær, og fædrelandet er i fare. Han søger folk, han kan stole på, folk, som kan yde pengehjælp.

Bønderne tøver med at svare. En ældre bonde svarer, at det kommer lidt bag på dem, men »gå ind i kirken og snak med vores præst«.

Kongen går ind i kirken og træffer præsten, men han er klædt som en bonde, så kongen er ikke klar over, at det er præsten, han taler med.

Den forklædte præst fortæller nu kongen, at hvis det virkelig står så galt til med landet, så tror han nok, præsten kan hjælpe.

Det vil kongen gerne høre nærmere om.

Præsten fortæller nu følgende:

Fem mænd, præsten, gæstgiveren, 2 brødre, som var soldater, og en bonde, Per Persson, var engang på jagt, men havde ikke heldet med sig den dag. De sad netop og snakkede om at vende hjem, da en af dem opdagede nogle sten med en mærkelig glans. Ved nærmere undersøgelse viste det sig, at store dele af klippen bag dem så lige sådan ud. De mente, det måtte være bly, men var for ukyndige til at være sikre.

Der er rigdom i vente, og disse ellers fornuftige mænd be-

gynder allerede at drømme og fable om, hvordan det vil være at blive rige.

Dog de skjuler malmåren, lover hinanden højt og helligt intet at røbe og bestemmer, at præsten skal tage til Falun for at få klarhed.

Præsten tager af sted, – træffer den malmkyndige bjergmand og viser ham prøverne.

»Mon det er bly?«

»Nej, bly er det ikke.«

»Kan det da være zink?«

»Nej, zink er det ikke.« »Har I mange af den slags sten?«

»Ja, et helt bjerg fuldt.«

»Ja, lad os så håbe, I vil bruge det, så det bliver jer selv og landet til nytte. Det er sølv dette her.«

Præsten tager hjem, – vil underrette kammeraterne. Først gæstgiveren, – han er død, – væltet med vognen i fuldskab.

Dernæst Per Persson, der slet ikke bliver glad, da han hører, det er sølv. Troede, det var værdiløst, har solgt sin part til en af brødrene. Per Persson hængte sig dagen efter!

Præsten sender nu bud til brødrene, – og nu begynder han selv at drømme om alt det gode, han vil udrette med sin part af rigdommen: ny præstegård, ny kirke, et gods fornemt nok til at kongen og andre fornemme folk kan bo der, når de kommer for at indvie kirken.

Et par dage senere vil præsten besøge brødrene. På vejen møder han den ene, såret, arresteret og bagbundet. Efter skænderi var brødrene kommet i slagsmål, den ene havde dræbt sin broder. »Og nu bliver jeg hængt, og så er du, præst, den eneste, der ved noget om gruben.«

Rygtet om sølvgruben kommer ud. Folk tror på rigdom for hele egnen. Nye folk strømmer til, drukkenskab og slagsmål hører til dagens orden. Præsten bliver skygget, hver gang han går hjemmefra.

Præsten kalder bønderne til kirkestævne. Minder om de ulykker, opdagelsen af gruben allerede har medført. Minder om, at han som præst er sat til at hjælpe dem, ikke at ødelægge dem. Han beslutter aldrig at røbe for nogen, hvor sølvbjerget er. Anmoder dem om at glemme alt om gruben, ophøre med at udspejle ham og leve, som de tidligere havde gjort.

Kongen: »Nå, hvad svarede bønderne?«

Præsten: »De gjorde, som præsten ville.«

»Var det sølvbjerget, han tænkte på, da han sagde, at præsten kunne skaffe mig så mange penge, jeg behøvede?«

»Ja.«

»Men hvordan får jeg ham til at vise mig bjerget? Han har jo givet afkald på alt.«

»Når det er fædrelandet, der er i fare, er det en anden sag. Da giver han nok efter.«

»Kan han svare for det?«

»Det svarer jeg for.«

»Er det sådan, at præsten her er så fattig, at han klæder sig som en fattig bonde?«

»Så fattig er han, ja.«

»Han skal lade den grube blive liggende i fred. Siden han har sultet og arbejdet et helt liv for at få menigheden, som han vil have den, skal han have lov at beholde den, som den er.«

»Men når riget er i fare?«

»Riget er bedre tjent med mennesker end med penge!«

Udenfor venter folkeskaren stadig. Den gamle bonde: »Har du nu fået talt med vores præst?«

»Ja, jeg har talt med ham.«

»Så har du vel også fået svar fra os?«

»Ja, jeg har fået svar.«

I skal forlade skolen nu – efter 9 eller 10 års skolegang. Naturligt her i afskedstimen at kaste et blik tilbage.

Fik I det med jer, som I kom for, – kundskabsmæssigt, oplevelsesmæssigt og menneskeligt?

Ydede du dit bidrag til at få tingene til at gå, eller var du den, der skubbede til, hvis vognen hældede?

Var du dig selv, eller var du et ekko af sidemanden? Gik du hans ærinde, eller lod du ham gå dine?

Fandt du ud af, hvad kammeratskab – og samarbejde – er, – og hvad det koster?

Kun du selv kan svare på disse spørgsmål, – men *du kan også!* Det er spørgsmål, som det er vigtigt for dig, at du får klarhed over.

For naturligvis er dine tanker og dit blik i højere grad rettet fremover – mod tiden, der kommer.

Oftest bruger man udtrykket »at stå på egne ben.« Enkelte af

jer har så småt prøvet det, andre kan måske udskyde det lidt endnu, men for de fleste er tiden nok inde til at forlade den trygge og beskyttede tilværelse for at begive sig ud på lidt dybere vand.

Da vi som små i bogstaveligste forstand skulle lære at stå på egne ben, var der i reglen et par hænder – måske to – til at støtte, vejlede og beskytte.

Når den unge i overført betydning skal lære at stå på egne ben, skal sluses ud i selvstændigheden, er der forhåbentlig gennem oplæring, opdragelse, vejledning og erfaring givet hende/ham midler i hænde, der kan forhindre eller afbøde de værste fald, der kan få alarmklokken til at ringe, hvis man er ved at vove sig ud på farlige steder. Men 100% sikkerhed gives aldrig!

I bliver nu i langt højere grad end hidtil tvunget til at tage ansvaret for jeres ord og handlinger. I skal stole på jer selv!

Vort første ønske, når vi sender jer ud herfra, skal da være, at det må lykkes for jer at komme i gang med en uddannelse, der kan føre jer frem til et arbejde, der passer til jeres evner og anlæg, og at I, selv om det kan se håbløst ud, må bevare troen på, at det vil lykkes.

»Om et håb eller to blev brudt, blinker et nyt for dit øje.«

Men det er ikke nok. For uddannelsen skal holdes ved lige og udbygges, og arbejdet skal bevares. Det er I selvfølgelig ikke selv herrer over. Men en positiv og samarbejdsvillig holdning giver bedre chancer end den evigt utilfredse, kværulanti-ske, negative eller intrigeskabende.

Vort andet ønske skal da være, at I må gennemleve en sådan menneskelig og karaktermæssig udvikling, at I hæfter jer mere ved de positive og optimistiske sider hos jeres samarbejdspartnere og i jeres arbejdssituation. Man når nu engang længere med et smil og en venlig bemærkning end med en evindeligt negativ og destruktiv holdning.

Selma Lagerlöfs sølvgrube skabte mistillid og misundelse og førte til ulykker.

Præsten var den, der måtte række de hjælpende hænder, da den fattige og uvidende befolkning viste, at den ikke kunne stå på egne ben. Men han må kæmpe sin egen personlige kamp mellem sine egne ønsker og drømme og det at bringe sin menighed på rette kurs igen, en kamp, der koster afsavn og et liv

i fattigdom.

Præsten giver ikke indtryk af at være en bitter og nedtrykt mand. Han er en mand, der har taget sit standpunkt, kæmpet sin kamp og betalt, hvad det koster.

Han får sin anerkendelse i form af kongens stolthed og glæde, da han siger: »Der gives ikke noget skønnere syn for en konge end at se et folk som dette.«

Der kommer situationer – måske også for jer, – hvor man må vælge mellem de letkøbte goder med den risiko og de fristelser, de indebærer, og den kurs, samvittigheden byder jer, en kurs, der måske kræver ofre og afsavn.

Mit sidste ønske, I får med herfra, skal da være, at I, når det kræves af jer, må have dømmekraft, mod og karakterstyrke til at vælge den vej, som samvittigheden kræver.

Kan I huske eventyret om »Vandenes vogter«? Den unge fyrste, der af sin overordnede i nødsituationen blev beordret til at åbne for de opstemmede vandmasser.

De tre nøgler med hver sin indskrift!

1. Med kraft og tålmodighed.
2. Med visdom og skønhed.
3. I offer og med kærlighed.

Så store kan kravene blive til os.

Hermed: Tak for jeres tid som elever her på skolen, og held og lykke med jeres fremtidige udvikling!

K. Basse

Legater og flidspræmier

Ved translokationen i sommer uddelte elevforeningen følgende præmier: Axel Munchs Mindelegat til Ann Elmstrøm Bjerre, 10. kl. Søren Vester-Petersens Mindelegat til Flemming Greve Jensen, 9. b. Boghandler Vilh. Hansens flidspræmie til Hans Vonsild, 10. kl. Djurslands Banks flidspræmier til Henriette R. Andersen, 9. a og Christopher L. Boeck, 9. b. Ryomgård og Omegns Sparekasses flidspræmie til Lone Espersen, 10. kl. Biku-bens flidspræmie til Søren Malmose, 9. b.

9. og 10. klasse juni 1984

10. klasse:

Lars Andersen, Randers. Helle Balslev, Århus. Lars Christiansen, Nimtofte. Lone Espersen, Skødstrup. Jan Falkenhjelm, Søborg. Niels Frost, Ryomgård. Lilian Krukow, Højbjerg. Henrik Larsen, Mesballe. Michael Larsen, Mesballe. Anni Lassen, Trustrup. Steffen Laursen, Tirstrup. Thomas Lindegaard, Ryomgård. John Mønster, Søborg. Lena Møller Nielsen, Hvilsager. Morten Petersen, Viby J. Peter Pedersen, Mundelstrup. Laurits Rasmussen, Viborg. Rikke Sørensen, Thorsager. Lotte U. Sørensen, Skødstrup. Hans Vonsild, Hedeskov. Ann Bjerre, Grenå.

9. a klasse:

Henriette Andersen, Ryomgård. Vibeke Christensen, Rønde. Peter Hansen, Stenvad. Tommy Bagger Hansen, Auning*. Svend Hougaard, Mårup. Claus Iversen, Attrup. Susan Jensen, Køge*. Merete Nielsen, Kærby*. Ib Rasmussen, Ryomgård. Michael Rohde, Jyllinge. Brian Sørensen, Helsingør. Martha Babis, Pindstrup*.

9. b klasse:

Christopher Boeck, Randers*. Lotte Borregaard, Auning. Palle Fuglsang, Ryomgård*. Henrik Hansen, Rønde. Anders Jensen, Attrup. Flemming Jensen, Drammstrup. Lene Leth Jensen, Rønde*. Mette Jensen, Ryomgård*. Niels Jørgen Jørgensen, København*. Søren Malmose, Rønde. Berit Rossen, Rodskov*. Morten Bang Sørensen, Ryomgård. Hans A. Thomsen, Fjellerup*. Peter Vonsild, Hedeskov.

*De med * mærkede elever fortsatte i 10. klasse.*

En rejse på Djurs

19

*Anden del af beretningen om to ægteskaber
og en skilsmisssesag fra Vejlby sogn
i Sønder Herred Djurs for 200 år siden.*

Første del af dette tidsbillede kunne læses i årsskriftet 1983. Her fortsætter beretningen, dels hentet fra en slægtsbog, fundet i Landsarkivet i Viborg, dels på Rigsarkivet i København.

Folketællingslisterne 1787 for Vejlby sogn i det daværende Kalvø Amt fortæller: »Anders Olesen, Husbond - 53 Aar - gift anden Gang, er Selvejerbonde og Huusmand. Anne Thomasdatter - hans Kone - 36 Aar og gift første Gang. Stig Andersen - hans Søn af første Ægteskab - 10 Aar. Thomas Andersen - 2 Aar - Søn af sidste Ægteskab.«

I samme års folketælling for Fausing-Auning sogne findes noteret som boende - og ansat på Gammel Estrup Gods: »Eskil Delholm - Skøtte - 49 Aar og ugift.«

Desværre hengik der 14 år, førend næste folketælling fandt sted - i 1801. Da findes Anne Kirstine skrevet som »Hønsevogterske paa Godset Katholm i Aalsø Sogn - og separeret fra sin Mand Byrge Dehlholm.« Så hun har ikke rangeret ret højt på rangstigen, da hun fejrede sin 50 års fødselsdag sammen med hønsene - i foråret 1801.

Anders Olesens søn af 1'ste ægteskab - Stig - findes i folketællingslisten for Ebeltøft købstad 1801. Han er snedkermeister og har sin halvbroder Thomas - nu 16 år - i mesterlære og boende hos sig.

Om Byrge Eskildsen Dehlholm - »den afskedigede Skytte« - er intet fundet. Han har sikkert forladt Vejlby hurtigt efter skilsmisssen og ikke efterladt sig fast adresse.

Livet i Skræder-Huset i Vejlbj gik videre efter både barne-
dåb, bryllup og folketællingen i 1787. Anders og Anne Kirsti-
nes ægteskab gav ingen anledning til bysladder, og børnene
Stig og Thomas voksede op i trygge kår. Anders Olesen var jo
landsbyens matador, der i skrivelser, skøder og andre tingly-
ste papirer tituleres velfornemme eller signeur. Ingen skulle
være i tvivl om, at han hørte til i de bedre kredse. Han var
velagtet, respekteret, han var rig på gods og mammon. Det
sidste fremgår helt klart af det omfattende skifte, der 30' te da-
gen efter hans død indkaldes for retten, og ved den endelige
opgørelse kendes hans bo at være nærværd 1000 Rigsdaler
værd. Et betydeligt beløb vurderet i 1789, da han dør og efter-
lader sine rigdomme til de retmæssige arvinger. Et beløb, der
i vor tids devaluerede 1984-kroner nærmer sig et par millioner
anbragt i ejendomme, gartnerjord og værdifuldt løse.

Anders Olesen Svenstrup blev begravet fra Vejlbj kirke
den 24. marts 1789. Den 27. marts blev hans bo anmeldt for
skifteretten, der påbegyndte forretningen den 22. april - 4-
ugers dagen for hans bortgang - og sluttede skiftet efter ½ års
forløb den 2. oktober 1789.

Det er by- og herredsfogeden, kammerråd Behr i Grenå,
der på amtmanden over Kalvø amt, kammerherre Gersdorffs
vegne, er skifterettens forvalter. Amtmanden anmoder i brev
stilet til byfogeden: »... om at tilsende ham den passerende
Forretning, naar den er foretaget og tilendebragt.« Byfoged
Behr har derefter indfundet sig i Vejlbj - i »Skræder-Huset« -
den 22. april - tillige med skriver, vurderingsmand, foruden
provst og degn.

Skriverens gåsepen løber rask over de mange foliosider i
protokollen: »... for at skifte og dele samme Afdødes Efterla-
denskaber imellem hans efterladte Enke Anne Kirstine Mei-
necke og hans udi tvende Ægteskaber ligeledes efterladte
Børn, nemlig: Hans Christian Andersen, 17 til 18 Aar gam-
mel, og som er i Kjøbenhavn, og Do. navnlig Stig Andersen,
13 til 14 Aar, som var herhjemme, og af sidste Ægteskab med
den efterladte Enke en Søn, Thomas Meinecke, 5 Aar gam-
mel. Enken var selv nærværende og havde til Formand at væ-
re hos som hendes Lavværg, Velædle og Højlerde Hr.
Provst Worsøe, ligesom og paa Børnenes Vegne var til stede
Sognedegnen Sr. Christen Thomsen, begge her af Vejlbj.

Som Vurderingsmænd og Testificanter (Vidner) var tagne Niels Sørensen Buch og Laurs Andersen, begge Gaardmænd her samme Steds, hvor da Forretningen blev begyndt med Registrering og Vurdering af Stervboens (d.e. Dødsboets) løse og faste Ejendomme samt andre Indtægts-Formue og Udgifter anført og videre forfaret og afhandlet i et og alt, som følger.«

Bohavet blev skrevet op stykke for stykke, og vor tids samlere af antikviteter vil nikke genkendende til alt i køkken og bryggers - i skuffer og skabe - overalt i husets mange rum. Det vil føre for vidt at skrive om alle de vurderede ting og sager i denne forbindelse - eller at omregne indboet til dagens priser på markedet, men prøv at sammenligne boets nedenævnte vurderingspriser med nærmeste antikvitetshandlers tilbud. Til sammenligning af priser før og nu bedes erindret, at i 1789 kostede en god malkeko ca. 5-6 Rigsdaler, og et 6-fags hus med stor have i Grenå bys Storegade kunne erhverves for 60 Rigsdaler kontant. Een Rigsdaler kan passende regnes for et par kroner værd i 1789.

Blandt dagligstuens bohav fandtes et standur - en »Bornholmer« (?) - ansat til 4 Rdlr. Flere borde og stole samt en stolpeseng med himmel og omhæng, dyner og puder plus lagner = i alt 8 Rdlr. Jernbilæggerovnen kostede 7 Rdlr. Det dyreste stykke fandtes i overstuen: 1 ege-chatol med skab på og tre dragkisteskuffer under, samt låse og beslag - vurdering: 10 Rigsdaler.

I denne stue nævnes også en ege-dragkiste med 4 skuffer, låse og beslag til: 3 Rdlr. 3 Mark. Der er meget andet i stuerne: 2 skrin, 2 gamle spejle, 2 gamle pyramider (d.e. hængehylder til nipsgenstande), 1 fløjbord samt flere flasker og mange glas af diverse slags. Endnu et sengested, dog uden himmel, men fyldt med sengeklæder - værdi 5 Rdlr. 1 kistebænk med låsetøj er ikke særlig dyr: 4 Mark. Til gengæld er køkkenets kobberkedel i gruen og af størrelse »omtrent ½ Tønde« 7 Rigsdaler værd. Der er mængder af andet kobbertøj foruden potter og pander, vandkedel, tragt, fyrfade, dørslog, tekedel og 4 bægre i samme metal. Vandkedlen er vurderet til 1 Rdl. 4 Mk. 8 Skill., men den vejede også hele 7 Pund, og hvert Pund kobber kostede 24 Skilling.

Der er noteret tinfade og tintallerkener plus potter og skåle

uldsfløjl fra Manchester, byen med de mange klædefabrikker? Eller er det en moderetning – og af finere stof – som knæbenklæder med en slags »Manskjet«, der kunne knappes under knæet?

Endvidere 1 par gamle sorte bukser, kun 2 Mark, medens 1 par »Plysses« er 1 Rdl. værd. 1 par skindbukser er billigst med 1 Mark. Siden slutter med: »1 grøn ulden Damaskes Nattrøje til 1 Rdl. og 1 gammel forslidt dito af »Islandsk Tøy« ... 8 Skilling.

Skriveren er nu nået til husets loft, hvor der henstod mange gode sager: 1 malet ege-kiste og 2 umalede dito, 1 rok, 1 sav, 3 river, 1 grynbøtte, 1 vandkande med kobbersprøjte (podemesterens nyeste værktøj?). Ved siden af lå 1 gammelt dambrædt og 2 tinreyser (det sidste må vel tydes som tin-rækker) foruden 1 meede-draw, datidens høstredskab.

Inden vurderingsmændene er gået i stalden, har de taget en kontrolrunde i »Vaaningshuset« og fundet lidt mere, der burde medtages: 1 Bibel, Det nye Testamente, Engelbrechts sang-offer, Christi 7 ord på korset, 1 havebog + 1 bundt andre verdslige bøger uden værdiangivelse. Husets beboere har kunnet læse og skrive. De har været fromme og gudfrygtige tillige.

Der er intet medtaget af landbrugsredskaber udover det allerede nævnte »Meede-Draw«, så Anders Olesen har ikke drevet landbrug efter almindelig bondeskik, men har været fuldt optaget af sin virksomhed som podemester. Han har været velhavende nok til kun at udnytte sin jord som græsmark til kreaturerne plus et par vange med rugsæd til det daglige brød. Besætningen bestod af 2 malkekøer – 1 sort på 8 år og 1 rød på 7 år foruden 10 får og 5 lam. Endvidere 1 gris – »En Aarings Galt« og endelig 16 overvintrede bistader, som er takseret til 32 Rigsdaler i alt. Køerne kostede hver 6 Rdlr., fårene med lam er ansat til 10 Rdlr. og grisen 1 Rdl. og 4 Mark. Bistader og bier hørte til i den dyreste ende af boets værdier: 14 Rdlr. 2 Mark, og alt passer fint ind i bedriftens blanding af gartneri og landbrug.

Anders Olesen ses ikke – i folketællingslisterne – at have medhjælpere i gården. Han har lejet arbejdskraft, når det skønnedes nødvendigt. I folketællingslisterne for Vejlbj 1787 findes boende i »Skræder-Huuset«: Mand, kone og de 2 dren-

af samme gods fra kandestøberen og ligeledes angivet med vægt. De største fade vejede 9 Pund stykket, og et Pund tin ansattes til 10 Skilling. Alle tinsagerne i tallerkenrækken – der kaldes »tinrækken« i egnens dialekt – kostede tilsammen 4 Rdlr. Dernæst fandtes lysestager, kakkellovnsrager, ildskovl, jerngryder, grebe og spader foruden høstredskaber plus 1 gode-råd-jern (d.e. en kage-bageform), 1 rottesaks og en bismervægt nævnt mellem hinanden under køkkenredskaber. Ude i bryggerset fandtes: Baljer, kar, bagetrug, kværn, skæppe og tøndemål. Skriveren slutter foliosiden med at notere kornsold, egebing (d.e. en kasse til opbevaring af mel eller malt) – og en gammel øl-fjerding med jerngjorde.

Den næste side begynder med afdødes »Guld- og Sølvtøj« samt hans gangklæder. Sølvtøjet vurderes efter vægt og er kostbart. Prisen på klæder dengang og nu passer meget godt sammen. Anders Olesens garderobe er skræddersyet i bedste stoffer efter sidste mode. Men det er guld- og sølvtøjet, der tæller og fylder det meste af denne side af protokollen og tilsammen har en værdi af 24 Rigsdaler. Der var bl.a. 2 guldringe, den ene graveret à 1 Rdl., som synes en rimelig pris, måske endda en billig pris. Sølvtøjet er, som før nævnt mere kostbart. 4 sølvskeer, som vejede 10 Lod, blev noteret til 3 Mark pr. Lod. Denne vægtenhed svarer til 15½ gram. Og efter den tids møntsystem deltes 1 Rigsdaler i 6 Mark, og 1 Mark var lig 16 Skilling. Det vil sige, at de nævnte 4 sølvskeer – med mestermærke – kostede 5 Rigsdaler. Der var flere mindre skeer af sølv og en mængde knapper af samme fine lodighed – 88 stk. i alt – vægt mangler, men prisen er anført med 3 Mark pr. Lod. 3 stk. gamle og umage sølvspænder uden »Hjærter« mangler både vægt og pris. Måske har vurderingsmændene ikke været enige. De skrev et ? i stedet.

Afdødes garderobe omfatter 8 sæt tøj, eller som det hedder i datidens sprog: »Kjol med Væst og Buxer«. Der var flere par bukser og ligeså mange veste udover hele kjolesæt. Der var habitter af både vadmæl og af uldent klæde blandt de nævnte 8 sæt – og i mange farver – rød, grøn og blakket. Der nævnes også en klædes sourtout, en slags overfrakke, samt en gammel skindpels. Den sidste blev vurderet til 1 Mark. Derimod er bukserne dyre: 1 par Manskettes bukser, som er helt nye, koster 2 Rigsdaler. Men hvad er Manskettes? Er det tykt bom-

ge. Hos alle naboerne fandtes både karle, piger og den uundværlige hjorddreng.

De efterfølgende sider i skifteprotokollen fortæller om boets øvrige værdier, der er boelstedet i Vejlbys: 115 Rdlr. Lejehuset i Grenå bys Storegade: 60 Rdlr. Agerjorden på Grenå mark: 80 Rdlr. Tilgodehavende hos Ole Stie: 40 Rdlr. og hos maler Diderich Reinart i Randers: 400 Rdlr. Hertil kommer renter for den udlånte kapital. Skriveren har talt sammen og »saa beløber Stervboens Indtægt sig til Summa: 946 Rigsdaler 1 Mark og 9 Skilling«.

Der er enkelte udgiftsposter at fradrage. Det er »Varer leveret af Mads Møller i Grenaa i den salig Mands Sygdomstid og et og andet til hans Begravelse: 17 Rdlr. 2 Mk. 12 Sk. Købmand Juul i Grenaa havde tilgode: 2 Rdlr., og Skrædder Hans Lund i Grenaa fordrede Løn for Klæder til Sønnen Stig, da han efter Faderens død stod Confirmation til sidste Paaske: 1 Rdl. 2 Sk. Enkens Søster Charlotte Louise Meinecke i Kjøbenhavn et Vederlag for nogle Varer til den Salig Mand for Beløb: 4 Rdlr.« Og endelig var der omkostningerne ved afdødes jordefærd, der kostede 20 Rigsdaler. Desuden forbeholdt enken sig at bekoste et ligtræ (mindsten) på hans grav, og fik dertil bevilget 5 Rdlr. Ydermere et beløb på 25 Rdlr., »som hun nyder som lige Vederlag til hendes egen Begravelse efter Loven.« Det sidste punkt var noget meget vigtigt at få medtaget i en skifteforretning og kendes ligeledes fra alle aftægtskontrakter.

Endelig og allersidst skal øvrigheden – det er skifteforvalter, vurderingsmænd, skriver, præst og degn – og medgået papir + blæk betales med: 31 Rigsdaler 3 Mark og 8 Skilling, hvorefter arvepart til enke med sønner kan udloddes.

Skiftet er sluttet den 2. oktober 1789 og underskrevet af alle parter, Anne Kirstine Meinecke og hendes lavværge provst Worsøe. Byfoged Behr på rettens vegne. Degnen Christen Thomsen på børnenes vegne og vurderingsmændene Niels Sørensen Buch – Lars Andersen på egne vegne.

Da Anders Olesen Svenstrup købte halvdelen af Skræderhuset i 1784, fik han tinglyst forkøbsret på den anden halvdel. Som fortalt i årsskrift 1983 indeholder skødet, at »A. O. eller hans Arvinger skal tilbydes eller overlades denne Halvdel

for den samme Sum: 115 Rdlr., som da for første er betalt«.

Kort tid efter Anders Olesens død realiserede Anne Kirstine drømmen om at blive eneejer og få mere råderum – og få lidt mindre indblanding af alt for nærboende nabokoner. Allerede fire måneder efter sin mands død og tre måneder før skiftet er sluttet, får hun sluttet handelen og skøde på hele Skræder-Huset. Hun køber – som aftalt – den anden halvdel for de akkorderede 115 Rdlr. kontant af Rasmus Rasmussen Kolind.

Købekontrakten indledes med at bekræfte dette og ellers, hvad der medfølger i handelen, der finder sted den 27. juli 1789. Blandt andet enes man om og underskriver på, »... at anden Halvdel, som lige imod det forhen bortsolgte, sælges og afhændes med den forgangne Efteraars nedlagte Rugsæd, hvorimod Afgrøden af nærværende Aars Vaarsæd mig selv skal tilhøre, men udtærskes og udtørres ved Boelstedet, og den deraf faldende og befindende Gjødning indbemeldte Kjøber ene og alene kan beholde. Ligesom ogsaa Vaanings-, Fæe-, og Ladehusene med Gaardsplads er under dette Kjøb tilligemed indbefattet.«

Skødet afsluttedes med følgende: »Thi giver jeg herved fra mig og mine Arvinger fuld Skjøde og Adkomst til merbemeldte Anne Kirstine Meinecke, afgangne Anders Svenstrups Efterleverske, hvorved hun og hendes Arvinger med fuld Ejendomsret ligesom jeg selv har ejet og haft det, overdrager og afhænder denne min anden Halvdel udi anførte Skræder-Huus med alle sine Bygninger og tilliggende Markjorder, intet undtagen, uden alene dette ene, at jeg forbeholder mig de 2de Stuer i Vaaningshusets østre Ende til fri Beboelse min Livs Tiid, som jeg selv, saalænge jeg det beboer, skal vedligeholde i den Stand, det befinder sig udi, naar jeg flytter derind, og skal jeg have Ind- og Udgang gennem Gaardstrædet til dette mit reserverede Huus-værelse. Alle Kongelige Skatter og Contributioner, som af dette afhændede Huus og Hartkorn bør svares, betaler jeg til førstkommende Mikkels Dag eller October Maaned inclusive.«

En handel er en handel. Anne Kirstine er nu ene kone i gården, men har fået en aftægts- og enkemand på fine betingelser i den østre ende af stuehuset. Om kort tid får hun også en ny ægtefælle.

Efter Anders Olesens død sad Anne Kirstine enke i godt et års tid. Men rig enkes tårer tørrer som bekendt hurtigt, og flere friere har uden tvivl meldt sig og bejlet til den unge og attraktive gårdmandskone i Skræder-Huset. Det blev den før-omtalte »afskedigede Skytte« fra Gammel Estrup Gods, der fik hendes ja. Hans fulde navn var Byrge Eskildsen Dehlholm, selv om han i folketællingen 1787 skrives som »Eskil Delholm, Skøtte, 49 Aar og ugift, boende i Auning Sogn.«

Anne Kirstine og Byrge Dehlholm blev viede i Vejlbys kirke den 10. juli 1790. Deres ægteskab holdt ikke længe og synes mislykket fra første dag. Dette fremgår i øvrigt klart af deres skilsmissekontrakt, som blev signeret af Kongen i foråret 1795. Skilsmisse- eller rettere separationsdokumentets betingelser er opstillet kolde og velovervejede efter loven. Dets fire punkter taler ikke til gunst for nogle af parterne, men lader forstå, at samlivet længe var uudholdeligt – mest for Anne Kirstine og hendes mindreårige søn Thomas. Det er da også dem, der står tilbage som tabere, da spillet er gået til ende. Efter samleren Anders Olesen kom sprederen Byrge Dehlholm. Den rige ombejlede kone er lige til fattiggården og hendes lille søn til plejehjem. Forinden gik turen for Anne Kirstines vedkommende dog over Katholm Gods, hvor hun klarede tilværelsen i nogle år som gårdens hønsepige. Hun afsluttede sit liv i december måned 1830 på en stiftelse, den tids »De gamles Hjem« – Enkeboderne i Aarhuus.

Det må med rette formodes, at Byrge Dehlholm har været mere forgabet i hendes penge end i hende selv. Han har uden tvivl været en både veltalende og charmerende fyr, måske også en god del vidtløftig og ikke til helt at stole på. I vor tid ville han vel blive kaldt psykopat. Og hvorfor omtales han da ellers som »den afskedigede Skytte«. Vi ved ikke stort mere om ham, da han ankommer på frierfødde til Skræder-Huset i Vejlbys.

Men da han har været godsskytte og ansat på Gammel Estrup i en årrække, kan det ikke udelukkes, at han har kendt Anders Olesen fra dennes tid som gartner på Løvenholm og boende i Krusborghuset. Uden al tvivl har han kendt Anne Kirstines fader, birkedommeren på Scheels gods, eller dennes broder skomagermester Andreas Meinecke fra Auning, og som leverede fodtøj til både grever, baroner – og skytter på al-

le de omliggende herregårde. En anden af Anne Kirstines farbrødre var slagter og altmuligmand på Gammel Estrup slot, mens Byrge Dehlholm endnu var skytte på godset. Anne Kirstines moder var datter af skovrideren på nabogodset Løvenholm, Johan Christoffer Lemmick (Lembcke). Måske har skytten tilhørt omgangskredsen, medens han endnu var ansat på grev Scheels gods og boede der. Gennem nogle af de nævnte har han erfaret nyheden om, at Anne Kirstine var blevet enke, og har straks øjnet en chance for at »komme op igen«, og blive sin degradering kvit ved at forlade egnen og – Gammel Estrup. Han har villet vise dem alle, at han var mand for at efterfølge Anders Olesen som husbond i Skræder-Huset i Vejlbj.

Karl og pige 1775. Dansk træsnit

Alt dette kan naturligvis kun blive gætteri, men det står til gengæld fast, at han meldte sig som frier og fik Anne Kirstines hånd – og ja. Lad os tro, at han har kunnet besnakke den sikkert lidt naive og godtroende unge kone. Senere og lidt for sent har hun måttet sande, at skytten løb med gevinsten og sikrede sig selv for et stykke tid. Eller rettere sagt, han bidrog til tragedien ved at være lidt for vidtløftig, ved at være en dårlig økonom, der hurtigt formøblede gård og penge – obligationer og jord, som Anders Olesen efterlod sin enke og sin lille søn Thomas, der var 4½ år, da faderen døde. Efter skilsmis- sen fik Thomas ophold hos sin halvbroder, Stig Andersen, der

drev snedkervirksomhed i Ebeltoft. Thomas kom senere i lære hos broderen, og løste selv borgerskab som snedkermester i byen og kendes endvidere som værtshusholder. Begge brødre nævnes ofte ved navnet Svenstrup, idet Stig er den gamle snedker Svenstrup og Thomas er den unge dito.

For et par hundrede år siden var skilsmisse noget ganske uhørt eller næsten umuligt at opnå for almindelige dødelige. Hvad Gud havde sammenføjet, skulle mennesker ikke adskille. Kirken kunne ikke tillade den slags løftebrud. Men separation og endelig skilsmisse var trods alt muligt at opnå efter lang tids tovtrækkeri med myndighederne, trodsende pietisme og gejstlig bedreviden og modstand. Dog først når alle gode og prisværdige forsøg på at forlige parterne var mislykket, eller der forelå groft ægteskabsbrud.

Først gik man til sognepræsten, der søgte at tale de to ægtefæller til rette. Lykkedes det ikke, indberettede pastoren til provsten om den alvorlige sag. Fra provsten videresendtes sagens akter til biskoppen og øverste gejstlige myndighed, der igen indankede ansøgningen for den kongelige regering. En endelig og godkendt skilsmisse skulle underskrives af kongen for at være fuldgyldig. Hele processen var tidkrævende og kostbar, og i den foreliggende sag var det Anne Kirstine, der måtte bøde.

Anne Kirstines og Byrge Dehlholms ægteskab opløstes i 1795 efter 5 års kiv og strid – og i henhold til følgende separationskontrakt: »Jeg underskrevne Byrge Eskildsen Dehlholm tillige med min Kone Anne Kirstine Meinecke, nu boende i Vejlbys Sogn og Bye, Sønder Herred, Randers Amt og Aarhus Stift, tilstaar og herved for alle vitterliggør: at da vi udi vort Ægteskab ikke har avlet nogen Børn sammen og ej heller kan vente nogle formedelst Aarenes Tiltagelse, saa da vore Hjerter, Humører og Gemytter ikke kan stemmes, men altid har været og ere uenige, hvorover vi bestandig har levet i et ukjærligt og uenigt Ægteskab, som vi ej længere kan udholde, da samme alene giver Forargelse og et ondt Rygte om os i Sognet og paa Eggen, har vi med fuld velberaad Hu besluttet og nu ere enige om at skilles fra hverandre ud af vort Ægteskab og saaledes separeres fra hinanden fra Bord og Seng, at ingen af os oftere skal komme sammen, ej heller have nogen

Samkvem med hinanden, men at enhver af os fra førstkom-mende 1. Maj og herefter Tiden samt fremdeles vor øvrige he-le Levetid i Verden skal være, blive og bo for sig selv her i Ri-get Danmark uden oftere at skal eller maa komme sammen, da ingen af os vil oftere eller nogensinde mere indlade os i no-get Ægteskab, men som meldt leve i Enlighed, hvorfor denne vor Ægteskabs Ophævelse, Separation og Skilsmisse skal ske af os efter Aftale paa følgende Conditioner:

1)

Alt vort lidet Ejende af Ind- og Udbo deler vi lige imellem os, som enhver af os beholder uden den andens Prætention no-gensinde derpaa at gøre. Thi hvad enhver af os efter vor Død maatte efterlade sig, skal deles til enhver af vore Arvinger, uden at saadant maa komme til fælles Deling.

2)

Hendes Søn Thomas, som hun har fra hendes forrige Ægte-skab, antager jeg som Stedfader under min Forsorg, da han først nu er 12 Aar, og lader ham med Lærdom, Klæder og Fø-de forsørge, indtil han kan tjene Fremmede og derved forsyne og forsørge sig selv uden Udgift for Moderen.

3)

Som en liden Hjælp aarlig til hendes Udkomme vil jeg give hende aarlig, saa længe hun lever, Penge 6 Rigsdaler, skriver Seks, som er Renten af 150 Rdlr., hvilket Capital jeg strax udsætter paa Rente for hende paa 1ste Prioritets Ret udi vor forhen tilhørende Huus og Sted med Jord i bemeldte Vejlby, og som nu tilhører Hr. Ole Esmark, og af hvem hun aarlig hver 13ende Juni modtager bemeldte Rentepenge 6 Rdlr., saalænge hun lever, men Capitalen maa hun ikke opsi-ge, røre eller nogensinde tilhøre, men alene mig, hvorfor jeg el. min Arvinger efter hendes Død igen tilfalder og overtager bemeld-te Capital 150 Rdlr., som da af mig eller Arvinger maa opsi-ges, men ikke nogensinde før, med mindre Debitor skulle blive usikker eller Pantet forringet, saa jeg blev nødsaget der-til, hvorom hun da eller Stedets Øvrighed skal blive underret-tet forbemeldte Capital igen faa sikkert udsat. – Til den 13ende Juni 1796 modtager hun for første Gang Renten af denne Capital og saa fremdeles aarlig uden nogen Prætention fra mig.

4)

Hvad fælles Gæld vi maatte have og være bortskyldig til næstkommende 1ste Maj, betaler jeg alt af vor fælles Bo til den Dag og til enhver især uden nogen videre Udgift for Eftertiden for hende, men efter den Dag betaler og klarer enhver af os for sig, hvad Gæld vi gør og kommer i, hvorom behørig Bekendtgørelser paa vedkommende Steder skal ske fra mig som Mand for os begge.

Paa dette vort indgaaede og oprettede Skilsmissebrev, Separation og fuldkomne Ægteskabs Ophævelse er vi begge allerunderdanigst udbedende Hans Kongelige Mayestæts allernaadigste Confirmation og Bevilling for at kunne, enhver især af os, vor øvrige Levetid henleve samme i Rolighed og Enighed, – og da vi ikkuns er fattige og ringe Folk af Stand, saa beder vi lige underdanigst at maatte nyde denne Confirmation og Bevilling gratis, da vi ej formaar at betale noget af stor Betydning for samme.

Til Bekræftelse under begge vore Hænders Underskrifter samt til Vitterlighed om dettes Rigtighed, og som overværende at underskrive dette med os, har vi bedt vor Sognepræst, Hr. Kirkebye i Vejlbj og Forvalter Warberg paa Katholm. «

Vejlbj i Sønder Herred, Randers Amt og
Aarhus Stift, den 16. April 1795.

Byrge Eschidsen Dehlholm. (Sign.)

Anne Kirstine Meinecke. (Sign.)

Skilsmissebrevet fortæller alt om de besværligheder, som de to ægtefæller har beredt hinanden. Mange af uoverensstemmelserne kan læses mellem linierne. Om intriger, jalousi, bysladder og pengemangel – måske især om indbyrdes uenighed, evindelige skændier og gensidige krænkelse. Den akutte pengemangel og for stort forbrug med deraf følgende realisation af gård og værdier i øvrigt, har været stærkt medvirkende til, at Anne Kirstine ville skilles og rejse bort fra nedværdigelsen. Hun er hurtigt flyttet til et andet sogn, og ved forvalter Warbergs mellemkomst fået plads som hønsevogterske på Katholm Hovedgård. Hvor Byrge Dehlholm er flyttet hen eller har endt sine dage, er endnu ikke opklaret.

Indtryk fra et besøg i Israel

For nogen tid siden henvendte fru Weiner Munch sig til redaktionen med et brev, hun havde modtaget fra en gammel elev, Ellen Margrethe Lund, Nustrup ved Vojens (årg. 1941). Fru Weiner Munch mente, at dele af brevet, der fortalte om en rejse til Israel, hvor Ellen Margrethe Lund besøgte sin datter og rejste rundt i landet, kunne have interesse for årsskriftets læsere. Med tilladelse fra forfatterinden bringes et par uddrag:

Når man kommer fra vort ensartede samfund her i Danmark, Hvor vi stort set tilhører samme race, religion, går nogenlunde ens klædt og har boliger af omtrent samme standard og udstyr, så er det en omvæltning at komme til et land som Israel, hvor alt er anderledes. Man undrer sig over, om det er muligt at skabe et land og et folk, at skabe en enhed af alle de modsætninger. For der er jo ikke blot den store og dybe modsætning mellem jøder og arabere, rettere palæstinensere, som er åbenbar for alverden. Men alle de jøder, der er kommet til Israel fra alverdens lande, de er jo så forskellige, at det er svært at se noget fællesskab imellem dem.

Huleboerne fra Nordafrika og verdens fineste videnskabsmænd fra Europa og Amerika – indiske jøder og afrikanske jøder – stenrige forretningsfolk og ludfattige mennesker – alle mulige religioner og deres afskygninger er repræsenteret i dette land, der ikke er så stort som Danmark.

Men stort set kan man nok dele jøderne op i 3 grupper: de ikke-religiøse, de religiøse (mændene bærer en lille-bitte flad hue, holdt fast med klips) og så yderst til højre de ortodokse, der er letkendelige på mændenes påklædning: sort diplomat-

frakke, stor, sort hat, ørekrøller, fuldskæg, sorte bukser og sko. Drengene helt ned til 6-års alderen går også klædt sådan (bortset fra fuldskægget). Deres eneste beskæftigelse hele livet er at læse i de gamle toraruller og i talmud. Og så at få børn. De formerer sig, så det er en hel trussel mod omgivelserne.

De er nemlig en trussel, for de ønsker at udrydde alle, der ikke overholder de samme vanvittige regler som de selv. De prygl andre mennesker, stener dem og deres biler eller brænder bilerne af, brænder naboers lejligheder af – folk flygter væk fra naboskabet med dem. Og da de er ved at blive så mange, at de ikke kan være i deres bestemte kvarterer og derfor flytter ud, breder problemet sig. Man har bygget en dyr omkørselsvej uden om deres oprindelige bydel, for at forhindre konflikterne, men det er altså ikke nok. De mener, at Messias først kommer, når alle overholder alle deres shabatsregler, derfor slår de alle overtrædere ned.

Ingen udvikling er der. Når der f.eks. står i de gamle love, at man ikke må tænde ild på shabaten, så må de i dag ikke trykke på den elektriske kontakt (men eventuelt nok bede den uortodokse nabo gøre det for sig). Der står også, at intet må gå rundt på shabaten – det betød at kværnen ikke måtte drejes, altså ikke arbejdes den dag – derfor vil de ikke have noget hjul til at gå rundt nu, hverken cykler eller biler. Deres koner betragtes som urene den uge, de har deres menstruation, først efter et rituelt bad, må de røre ved dem igen, hvis de altså må det. Det siges, at der stort set skal være et lagen eller tøj imellem dem. Kommer man til at sætte sig ved siden af en ortodox mand i bussen, vil han sandsynligvis straks fjerne sig, for hvis han kommer til at røre ved en kvinde, der har sin menstruation, skal han gennemgå rituelle bade. Det siges også, at de foretager rituelle bade på bestemte klokkeslet hver aften eller nat.

De fleste af dem ser blege og sygelige ud, det må man vel også blive af at sidde bøjet over gamle bogruller hele livet. Sport er ikke tilladt. Men det uhyggelige er, at de vil have alle anderledes tænkende udryddet – og at de med den nuværende regering har temmelig megen magt, for regeringen har brug for deres stemmer.

Så længe situationen er sådan, er der ikke mange chancer for en fremtid med fred og retfærdighed, heller ikke så længe

en mand som Shamir er ved magten. Han stod i sin tid bag mordet på Bernadotte, der jo blev myrdet, fordi han ville gå forhandlingens vej. Det er årsagen til, at Shamir ikke modtages i Sverige, når han ellers er på rundrejse i Europa.

Men nu skal der være valg til sommer, vi håber, situationen ændrer sig. Vi håber det sammen med vore jødiske venner, som vi lærer at kende gennem vor datter Camilla. Hun har boet og arbejdet hos det gamle par, Chawa og Chanan (på tysk: Eva og Hans) i 4 måneder, ind imellem passet og plejet dem nat og dag. De holder meget af hende og kan ikke blive færdige med at rose hende.

Nu, mens vi er i Israel og bor på hotel, bor Camilla hos en søn og svigerdatter, Immanuel og Bella. De er også hendes gode venner, såvel som deres voksne børn. Også de tre andre børn med svigerbørn og børnebørn synes at have optaget Camilla næsten som et familiemedlem.

De to gamle er begge i firserne og meget skrøbelige. Han har haft 4 hjerneblødninger, men heldigvis fungerer tænkeevnen og livsmodet usvækket videre hos den gamle mand, der i sin tid blev uddannet læge i Tyskland, kom til Israel i 1934, og har været med til opbygningen af staten fra begyndelsen af.

De startede vist begge med at arbejde i kibbutz, efterhånden blev han leder af musikkonservatoriet, var vel en slags professor i musik. Chawa har arbejdet meget blandt de børn, der overlevede i koncentrationslejrene og kom til landet som psykiske vrage. Det må have været svært. Vi snakker om det den dag, vi på Holocaust-museet står foran billederne af de magre børn med de gamle ansigter og bange øjne.

Chanans opvækst har været i et mere internationalt miljø end Chawas. Hun er opvokset med Zionismen. Hendes far var den kendte videnskabsmand og forfatter, Martin Buber, den mest berømte jøde i trediveernes Europa – måske bortset fra Einstein – Han var en af fædrene til existentialismen, var først professor i jødisk religionsvidenskab og etik i Frankfurt, men familien slap da heldigvis væk i tide, og fra 37 var han professor i religionssociologi ved det hebraiske universitet i Jerusalem. Han var tidligt optaget af Zionismen, så datteren er vokset op med det. På universitetet på Scopusbjerg står hans arbejdsværelse bevaret, og gaden fra nordvest ind til Au-

gusta-Viktoria hospitalet hedder Martin Buber road.

Chawa er gammel og mager, forpint af smerter og magter ikke så meget andet end sit helbred. Camilla protesterer noget, da hun tænder en af sine mange cigaretter. Det er vist en daglig strid imellem dem, som de begge ved, ikke fører til noget.

Chanan kommer os i møde i sit gangstativ. Hjerneblødningerne har beskadiget både evnen til at gå og tale. Men på de bedste dage hjalp Camilla ham ned ad alle trapperne, og de gik lidt hen ad gaden.

Vi har været lidt bange for, at vi ikke skulle kunne forstå hans tale, har sagt til Camilla, at hun må komme os til hjælp om nødvendigt – vi vil jo så gerne forstå alt, hvad han siger, og han har mange og væsentlige ting at sige. I de 4 måneder har han lært Camilla en masse om klassisk musik, om litteratur, om Israel, fortalt hende om sine tanker og sine studier. Den sidste tid, hun var der, var han meget optaget af at læse det nye testamente på græsk, slappede ellers gerne af ved at studere ordbøger på hebraisk, græsk, engelsk og tysk. Hjemmesproget her er tysk, men når børnebørnene kommer på besøg, må de jo slå over i hebraisk eller engelsk. Camilla er blevet god til tysk og engelsk, og enkelte ord på hebraisk og arabisk kan hun også klare. De fleste af sygeplejerskerne på hospitalet, hvor hun arbejdede hveranden formiddag (mens de gamle havde en jødisk rengøringskone (som var religiøs, så skinken måtte gemmes)), kunne kun hebraisk, så det gav vel også lidt øvelse.

Anne Mette havde sagt, at hun slet ikke kunne forstå ham de 2 dage, hun boede hos Camilla, og Camilla var vist en uges tid om at vænne sig helt til hans tale. Men det går helt godt for os. Han er ukuelig med at sige, hvad han vil have frem, og vi har alle antennerne ude og hjælper hinanden med at forstå næsten det hele. Han taler meget om problemerne med den jødiske fundamentalisme, om nødvendigheden af forståelse og tolerance mellem de mange forskellige grupper.

Han er heller ikke sikker på, at det var rigtigt at vælge det i århundreder døde sprog hebraisk til landets sprog og derved afskære landets børn så meget fra verdenen udenom. Her er Chawa nu ikke enig med ham. Hun er det nok heller ikke, da han stille og tænkstomt siger, at han er ikke sikker på, om det

var rigtigt med Zionismen, for det fører jo kun til krig og had – trods 50 års indsats for sagen er der ingen bitterhed i hans stemme, kun sorg og uro, men øjnene og hele personen er ligesom åben og vendt mod nye muligheder og håb.

Om et besøg i det arabiske område nordvest for Jerusalem fortæller Ellen Margrethe Lund:

Med en araber bag rattet og i en af de blå »rugbrød« med LWF på siden skulle der ikke blive problemer, i hvert fald ikke med befolkningen. Men rundt om på bakke- og bjergtoppe ligger ofte militærforlægninger, eller Israel har bygget, eller er i færd med det, nye settlements, nye fleretagers huse, der på unaturlig vis synes at klynge sig til bjergtoppen, omgivet af pigtråd. Araberne ser med bitterhed på det. Fra gammel tid har jorden tilhørt de forskellige nomadefamilier på egnen. Efter deres egne gamle, uskrevne love drev de deres hjorder rundt og gør det stadig, men ligesom de hvide i sin tid kom til Kenya og sagde: Jorden tilhører jo ingen, så den tager vi bare, sådan gør Israel nu her. Et sted tilhørte et bjerg den ortodokse kirke, som havde en kirke og et kloster der fra 4de århundrede. Det har man bare taget og revet ned og lavet et settlement. Beboerne i disse settlementer, i hvert fald de mange, der vokser frem nu, næsten i en ring om Jerusalem, må vel arbejde inde i Jerusalem. Hvis de altså arbejder. Staten betaler dem blot for at bo der, så vidt vi har forstået. Nasser selv er fra en landsby ved Jerusalem, i 1948 blev de truet væk, turde ikke blive og kom i flygtningelejr lige fra starten.

Ude i Kharbatha stiller vi bilen ved den lille klinik, et lille hvidkalket hus med bliktag. Der er to fløje, den anden bruges til undervisning. Nogle kvinder med og uden børn sidder i gangen og venter, en af dem er tydeligt nok en albino, hvad jo altid træder meget tydeligt frem hos mørke folk. Hun ser elendig ud, og jeg funderer over, om en sådan kvinde overhovedet har nogen mulighed for en tilværelse i dette samfund, hvor de fleste kvinders eneste mulighed er at være tiltrækkende og blive gift, for derefter at kæmpe med børnefødsler og fattigdom og ingen chancer have for at bevare det tiltrækkende.

Kvinderne kommer til at vente lidt længere i denne om-

gang, for vi snakker med den arabiske læge en lille tid inde i det hvidkalkede lægeværelse, hvor de mest nødtørftige hjælpemidler står på hans lille bord, såsom stetoskop, vat, spatler og lign. Han nævner et enkelt apparat, som han gerne ville have, et til at lytte efter fosterets hjerteslag med. Vi har indtryk af, at Nasser, vor ledsager på turen, ikke mener, det er nødvendigt, for det kan de dygtige jordemødre selv finde ud af, men i hvert fald er de enige om, at fine moderne apparater, som er afhængige af strøm, ikke er til nogen nytte her, hvor der slet ikke er elektricitet i landsbyen. Den slags luksus er forbeholdt de nye jødiske settlementer.

Sygeplejersken har også et lille rum til undersøgelser, og så er der et til spædbørnskontrol, hvor en børnevægt står på et bord. I et lille depot er hylderne fyldt nogenlunde pænt op med de nødvendigeste medikamenter og ting.

Vi kører hen over den store rødede plads, hvor nogle børn leger, og kvinder kommer vandrende ned mod klinikken i deres lange kjoler og hovedtørklæder. Mange af kjolerne er sorte med broderi på, men ingen er tilsløret foran ansigtet. Det ser man ikke noget sted, i hvert fald hvor vi har været. Den ujævne jordvej mellem mure af de store groft tilhugne gule eller lysebrune sandsten bliver smallere og smallere, men da vi ikke ser andre biler, bliver der ikke problemer. Nasser stiller bilen og tager os med ind i et meget fattigt hjem, hvor konen venter barn nr. 7.

Det er det ringeste hjem i landsbyen, men for et par uger siden har man startet et hjælpeprogram her. Det væsentligste bestod i at få faderen overtalt til at medvirke og give lov. Men det var altså lykkedes. Hvis vi var kommet 2 uger før, så havde vi ikke kunnet komme ind for rod og elendighed, sagde den høje, slanke, gråhårede og ret myndige Nasser i det mørke jakkesæt. Nu var der ryddet op, og faderen havde kalket loftet, hvilket også ville sige væggene, for de udgjorde en slags hvælving over stengulvet, der vel målte ca. 4 gange 4 meter. Faderen så vi ikke, han var hver dag på arbejde inde i Israel. Til gengæld så vi dette rum og de mennesker, der var derinde, så billedet har brændt sig fast i ens hjerne.

Den primitive, umalede dør stod åben, da det var det eneste sted, der kom lys ind. Lige for gik man op ad en 3-4 stentrin, til højre var der åbent ned til et rum, der gik lidt ind un-

der stuens stengulv. Der var endnu ikke ryddet op, var fyldt med ragelse, rummet var ikke så højt, at man kunne stå oprejst, og der var ikke nogen trappe derned. Til venstre for trappen fortsatte stengulvet ud til forvæggen, men var hævet ca. 20 cm over stuegulvet. Her stod en primus og spruttede med en stor blikdåse på, hvori noget mad kogte. En ung kone rørte af og til i maden. Det viste sig at være en nabokone. En halvstor dreng sad på kanten af »køkkenet«, da han senere rejste sig og gik over gulvet, så vi, at han havde en hofteskade og haltede. Han var også fra et nabohus. En køn lille pige i en for stor rød og snavset kjole sad lige ved trappen. Ved væggen til venstre sad en gammel kone i lang sort kjole og hovedtørklæde og forsøgte at bestyre en 3-års pige på det nøgne, kolde stengulv. Den lille havde bare fødder og var kun nødtørftigt klædt i et par blomstrede bukser og bluse. Det var tydeligt, at barnet var unormalt. Så var der vist et lille skab, så lille og ubetydeligt, at ingen af os kan huske det nøjagtigt, men det må jo i givet fald have rummet familiens tøj og ejendele, hvis der har været nogle. Øvre ved væggen til højre stod en vakkelvorn seng. Herpå sad 2 pæne, yngre arabiske kvinder, klædt i europæisk tøj. Det var sundhedsplejersken og socialrådgiveren, der netop var på besøg. På sengen, bag dem, lå en 2-års dreng og sov uden noget over sig. Et eller to børn til forsvandt vist ud, da vi kom. Og midt på gulvet lå så en madras med den kvinde på, som vi var samlet om.

Hun havde en mørkegrøn trøje på og et hvidt tørklæde om det sorte hår, over hende lå et mørkegråt tæppe, men der så ud til at være et hvidt lagen på madrassen. Det var moderen. »She has just delivered«, sagde Nasser med dæmpet stemme, da vi nåede frem. Jeg registrerede ikke rigtigt, hvad han sagde lige med det samme. Vi gik rundt og gav hånd til alle og sagde goddag. Det gjorde han ganske vist ikke, så måske var det ikke skik og brug, men jeg var ligeglad. Det var galt nok at komme fra vor rige, vesteuropæiske verden og så komme malsende en hel flok mennesker ind for at beskue fattigdommen i dette elendige hjem. -

Nabokonen fiskede oven i købet 3 vakkelvorne stole frem til os. - Camilla sad på den vakkelvorne seng ved siden af de europæisk klædte og uddannede kvinder - jeg ville hellere have siddet på det kolde stengulv - vi måtte da i det mindste bøje os

ned og give dem hånden. Og de rakte os venligt og uden undren hånden, ikke som når man hilser på amerikanske børn, der bare gloriøst på den udstrakte hånd, for de er ikke vant til, at man kommer hinanden så meget ved, at man rører ved hinanden.

Da vi sad der på rad og række omkring moderen på madrassen, gik det pludselig op for mig, hvad det var, Nasser havde sagt, og jeg sprang op og bøjede mig ned over den hvide dyne-bylt, der lå ved siden af hendes hoved. Der var et lille bitte gråligt ansigt med mørke øjenbryn og en hue på hovedet. Den lille sov. Jeg ved ikke, hvad farve arabiske børn har, når de er nyfødte. I Afrika er de nyfødte jo lysere end deres forældre, i Danmark i reglen mere rødblussede. Forhåbentlig var dette her den rigtige farve, selv om den efter vore begreber så lidt forkert ud. Nasser fortalte os nu familiens historie, den var ikke just af solskinsslagsen.

Når manden i huset havde betalt sin transport til arbejdsstedet i Israel samt det måltid mad, han måtte have der, så var der 300 danske kroner om måneden for familien at leve for, og nu var de jo 9. Og så er bedstemoderen ikke talt med, for hun boede der ikke, var vist kommet i anledning af fødselen. Med de priser, der er i landet i dag, kan det simpelthen ikke lade sig gøre. Camilla havde haft mere om ugen hos de gamle mennesker, hun passede, samt kost og logi, og hun havde lige kunnet klare sig. Nu var faderen også gået med til, at han ville indrette et midlertidigt køkken nede i det lave rum under trappen, så den skrækelige primus kunne komme der ned med tiden. Dels forpestede den luften i det lille, overfyldte rum – i hvert fald måtte det være overfyldt om natten, når alle 9 mennesker skulle sove herinde, (i en lille fordybning i den højre væg stod en slags gamle madrasser lænet op mod væggen, de blev vel lagt på gulvet om natten) dels svinede den jo det nykalkede loft til, og dels var der stor risiko for, at det lille åndssvage barn skulle vælte primus og kogende mad og det hele, hvis det blot kom til at kravle ca. 1 meter væk fra den gamle kone. Han havde også lovet at male døren og gøre vinduet over døren større. Der var nemlig et hul i muren både over døren og øverst oppe i den modsatte væg, men nu var de dækket af pap, vel formodentlig for at forhindre, at den nyfødte og moderen skulle ligge i gennemtræk. Det blæste meget

og køligt deroppe i bjergene. Så havde man også planlagt, at den ældste dreng, som var 12 år og gik i skole, (vi så ham ikke), skulle i gang med at holde kaniner, som så skulle kunne blive en lille ekstra indtægtskilde for familien. Og i et hjørne af den lille rodede gård skulle der plantes nogle tomater og andre grønsager. Ret megen plads kunne der nu ikke blive.

Jeg krummede tæer i skoene ved tanken om vor 2 tønder land store præstegårdshave, hvor vi har overladt en førtidspensioneret og haveinteresseret mand det meste af urtehaven, for vi kan ikke overkomme det og har ikke brug for det.

Forhåbentlig kommer det til at fungere med alle planerne her. Princippet i dette »hjælp til selvhjælp«-program er jo, at man ikke giver penge. Det er et udmærket princip, det hylkede jeg også, da jeg i sin tid startede studenternes sociale arbejde i Århus. Vi ejede nemlig heller ikke fem flade ører at gøre godt med, men principper er til for at overtrædes, ellers bliver det til det rene djævelskab. Jeg er fast besluttet på at gennemføre overtrædelsen. Selv om moderen ikke har opfundet det varme vand og slet ikke har været i stand til at bestyre hele dette menageri, så fornægter den arabiske gæstfrihed sig ikke. Hun har givet tegn til nabokonen, og midt under Nassers familiebeskrivelse er en tallerken med 4 store appelsiner blevet budt rundt. Bortset fra at Ove ikke kan tåle citrusfrugter, og vi alle endnu er godt mætte efter hotellets overdådige tag-selv-morgenbord, så har vi jo lige hørt om de 300 månedlige kroner, og børnene her ser just ikke ud til at få mange appelsiner, men vi ved også, at vi krænker de mennesker her ved at sige nej tak. Efter en kort udveksling af øjekast og et par danske ord afgør vi den vanskelige balancegang ved at dele en af de store appelsiner. Ingen protesterer, og vi håber, vi gjorde det rigtige.

Jeg sætter mig på hug ved barnet og spørger sundhedsplejersken, hvor gammel moderen mon er. Hun gætter på 34, spørger så moderen, og det viser sig, at hun er kun 30. Hun ser ud, som var hun 50. Jeg tænker panikslagen på alle de børn, hun kan nå at få endnu, og om familieplanlægning da er helt umulig i dette muslimske samfund. Jeg vil så gerne sige noget til hende, der ligesom kan slå bro over svælget imellem os og skabe lidt solidaritet imellem os. Det åndssvage barn spræller hende på stengulvet. Jeg ser op på sundhedsple-

gersken og beder hende fortælle moderen, at jeg også har et åndssvagt barn. Jeg er nødt til at sige »jeg« her i denne adskilte mands- og kvindeverden, selv om jeg burde sige »vi«. Hendes mørke øjne møder mine, der er ligesom et lys i dem, eller også er det, fordi vi smiler til hinanden eller har tårer i øjnene – sekunderne er så forfærdeligt koncentrerede, de eneste vi nogen sinde har sammen formodentlig – men nu har vi da noget fælles. Måske føler hun det mere end jeg, for hun ved jo ikke, at mit åndssvage barn er på en moderne institution, der gør mere for hende, end noget hjem kan gøre. Og det siger jeg ikke noget om, men nu vender jeg mig til Nasser og forklarer med stor overbevisning, at i vort land kan man ikke komme på besøg hos en nyfødt uden at have en gave med, og det ønsker jeg altså også at give her. Han opgiver principperne og får sundhedsplejersken til at forklare moderen, at det er en gave »fra kvinde til kvinde«.

Åbenbart taler en arabisk mand ikke sådan selv til en anden mands kone, i hvert fald ikke når hun sådan ligger på en madrass og har født inden for det sidste døgn. Det er nok også vigtigt, at sundhedsplejersken, som forresten også er gift og har 2 børn, er klar over gavens specielle karakter, og at principperne altså ikke er overtrådt. Ove og jeg smutter lige ud i gården og drøfter beløbets størrelse. Det er igen en balancegang. Vi ville gerne have givet hende 3000 shekel, ca. 300 kr., men man kan jo ikke sådan uden videre give folk en månedsløn som barselsgave uden derved at åbne et svælg imellem dem og os. Vi ender med 500 shekel, som vi folder sammen og giver hende. Hun putter dem hurtigt ned under tæppet.

Den lille fyr, der sov på sengen, er nu vågnet og græder hjerteskræende. Hans lange brune bukser er drivende våde. Han bliver også puttet ind under det grå tæppe. Måske er han bange for alle de fremmede mennesker, måske har hun ingen tørre bukser at give ham på. Hvor skulle hun have dem henne? Og hvordan forhindrer de, at børnene falder ud over kanten af gulvet eller trappen og ned i kælderrummet? Der er ingen gelænder, ikke engang en kant.

Vi tager afsked og kører med Nasser i den blå bil med LWF på siden gennem det smukke, men vildsomme og stenede bjergland tilbage til Jerusalem.

Fra skolens dagbog

Ved K. Basse og H. E. Stilling

1983

24/10 Vi starter efter efterårsferien med 4 nye elever.

25/10 4. og 5. klasserne begynder svømmeundervisningen i Auning.

Christian Iuel, Mejlgaard, fortæller om engelsk kostskole for 9.-10. klasserne, - og senere på dagen for 8. klasse.

28-29/10 Danmarks Realskoleforening holder årsmøde i Aalborg. Bestyrelsens formand og skolebestyreren deltager.

3/11 Orienteringsdag på Grenå Handelsskole. 18 elever og Stig Jensen deltager.

3.-4.-5. og 6. klasserne er inviteret til generalprøve på Marienhoffskolens skolekomedie, hvor lærerne opførte »Gummitarzan«. Formidler: fru Rikke Lauritzen.

Forældrekonsultation fra kl. 18 til godt 22. I alt ca. 250 konsultationer skulle afvikles, men tiden måtte sættes ned fra 15 til 10 min. pr. konsultation. Enkelte lærere: 20 -25 konsultationer. Bortset herfra udmærket afvikling.

4/11 Frie Grundskolers Lærerforening holder årsmøde. Stig Jensen deltager.

7/11 Novemberprøverne begynder.

14/11 9. og 10. klasserne sendes ud i erhvervspraktik.

18/11 1. klasse med Lars Broe på besøg hos Marienhoffskolens første klasse i formiddag.

19/11 Erhvervspraktikken slut.

- 22/11 Rikke Bankow Sørensen til sygeeksamen (retstavning).
- 24/11 Forældremøde for 5. klasse ved fru Geertsen. Velbesøgt møde, – kun 3 elever var ikke repræsenteret.
- 28/11 Optræk til en mobningssag. Efter konfrontation her på kontoret afgives løfter om øjeblikkeligt stop!
- 6/12 Mod rimelig betaling er skolen inviteret til at deltage i et kommunalt teaterarrangement med 4 forestillinger afpasset til bestemte årgange.
I dag: 8.-9. og 10. klasserne overværer »Flugt«, et debatstykke om bl.a. narkoproblemer. Forevisningen i Midtdjurshallen.
I morgen skal de øvrige klasser – delt i 3 hold – til Kolind til hver sin forestilling.
- 12/12 Marienhoffskolen låner salen fra kl. 9.30 og resten af dagen og aftenen til forskellige sang- og musikaktiviteter.
- 14/12 Fra ca. kl. 9 til 11.30 afvikles elevrådets julearrangement for børnehaveklassen og 1., 2., 3. og 4. klasserne. – Godt arrangeret af elevrådet, passende længde, og festdeltagerne nød formiddagen!
- 15/12 Volley-ball stævne i Midtdjurshallen mellem Marienhoffskolen og Ryomgård Realskole. Deltagere: 7. - 10. klasse. Vi stillede med 8 hold. Arrangører herfra: Kis Bødker, Jette Kirkegaard og Hans Iversen. Fra middag blev resten af 7. - 10. klasserne sendt op for at yde »moralsk opbakning«, og det hjalp åbenbart! Begge pokaler hjemførtes.
- 21/12 I husgerningstimerne har 7. klasse konstrueret/bagt kagehuse; en i den anledning udskrevet arkitektkonkurrence blev vundet af Henrik Hove-Nielsen med 28 stemmer, medens 2. og 3. præmierne gik til henholdsvis Heidi Holm-Pedersen (17 stemmer) og Cathrine la Cour (12 stemmer).
- 22/12 Juleafslutning efter traditionelt program:
1. Velkomst og skolens julesang.
 2. Film: Elefantungen.
 3. Hyggetime i klasserne.
 4. Hr. Klinkby læser julehistorie af Selma La-

gerløf.

5. Juletræ.

Slut til middag.

1984

3/1 Skolestart efter ferien - med 3 nye elever.

7/1 Skolens 71-års fødselsdag. Det flager vi for. Tak til 10. klasse, som traditionen tro lægger krans ved Axel Munchs mindesten.

9/1 Bestyrelsesmøde angående ansøgerne til skolebestyrerstillingen.

11/1 Orienteringsmøde på Forældreskolen i Århus - om vikartimer, midlertidige timer, over- og undertimer, karensdage m.m. Skolebestyrer og skolevejleder deltager.

12/1 Forældremøde for 8. klasserne med indlæg af klasselærerne fru Kis Bødker og Leif Ladefoged + skolebestyrer og skolevejleder. Ganske pænt besøg.

17/1 Orienteringsmøde på Grenå Gymnasium. K. Basse og Stig Jensen deltager.

20-21/1 Bestyrelsesmøde med indkaldelser af bestyreransøgere.

23-24/1 Højholt og A. V. Pedersen på Hornstrupcentret (Kostskoleorienteringsmøde).

25/1 Gymnasieaspiranter fra 9. og 10. klasse: Orienteringsdag på Grenå Gymnasium.

26/1 Forældre- og elevmøde for 7. klasse. Alm. orientering om overgangen til 8. klasse ved skolebestyreren. Et godt besøgt møde, hvor dog ikke alle benyttede sig af muligheden for en snak med lærerne efter orienteringen.

2/2 Forældre- og elevmøde for 9. og 10. klasserne. Fælles oplæg i salen, og derefter tog fremmede studievejledere fra gymnasium, handelsskole og teknisk skole hver sin flok med til hver sit lokale. Udmærkede instruktioner, i det hele taget et godt møde - også godt besøgt, men mindre snak mellem forældre/lærere om det daglige arbejde.

11-19/2 Vinterferie.

24/2 Skolefest. 6. klasse opfører »Robin Hood«, instru-

eret af fru Karen Rasmussen, assisteret af fru A. V. Pedersen og Erik Jensen. Velspillet, fantasifuldt scenearrangement. Salen fuld. Stort og fortjent bifald.

Også god stemning og danselyst i festens anden afdeling.

- 29/2 Hans Iversen på kursus i Hornstrup (EDB). Kurset varer resten af ugen.
- 1/3 Forældrekonf. Mange besøgte, men ikke slet så presset som i november.
- 5/3 Martsprøverne begynder.
- 12/3 Fru Korfitsen og Leif Ladefoged tager på 3-dages kursus i Hornstrup. (Dansk i 8. - 10. klasse).
- 16/3 Ved fællessang indledes en forsøgsordning - gående ud på, at der ved fællessang hver fredag præsenteres en eller anden form for underholdning af skiftende klasser.
- 27/3 Sundhedsplejerske Lene Buch præsenterer sin efterfølger, Irene Guldholt. I løbet af denne uge afslutter Lene Buch dette års undersøgelser - og dermed sit arbejde som sundhedsplejerske ved Ryomgård Realskole.

»Robin Hood«

Foto: Erik Jensen

Tak til Lene Buch for adskillige års grundigt, samvittighedsfuldt og stilfærdigt arbejde, afviklet på en måde, der har medført et minimum af indgriben i skolens dagligdag!

Lene Buch ansat igen 1. august (Red.)

- 10/4 6. klasse på tur til Moesgård for at studere en Japan-udstilling. Arrangør: Lars Broe og fru A. V. Pedersen. Transport klares af forældre og lærere. En fin tur, der kunne klares inden for skoledagens længde.
- 27-29/4 Kostskolen på weekendtur til Sverige. Arrangør: Jørgensens Busser. Deltagere: samtlige kostelever, familien Danielsen, hr. og fru A. V. Pedersen, Hans Iversen og Leif Ladefoged. En ubetinget succes.
- 29/4 Musikforeningens årlige forårskoncert i salen i eftermiddag.
- 30/4 Kl. 15 genoptager fru Kirkegaard og Hans Iversen succesarrangementet fra i fjor med motionsløbet »Vallum sø rundt«.
- Skriftlige afgangsprøver begynder.
- 11/5 Elevrådet arrangerer fest for 5. - 7. klasserne (kl. 19.30 - 24).
- 14/5 Censormøde i Grenå - en kort forestilling; de fleste var færdige i forvejen.
- 16/5 Fotografering af afgangsklasserne (Jydsk Skolefoto).
- 25/5 9. og 10. klassernes sidste »ordinære« skoledag. Det begyndte med hyggelig sammenkomst med 10. klasse til morgenkaffe. Men hvem var dog de mennesker, der tog imod os? De lignede slet ikke vore 10.-klasse elever!
- Efter fællessang tog 10. klasse fat på et underholdningsprogram, (hvoraf jeg især hæftede mig ved Thomas Lindegaards formfuldendte og åndfulde tale om min person og så alle de meget personlige gaver, der fulgte med!)
- Efter et frikvarter var det så 9. classes tur til at underholde, og det gik planmæssigt, hvorimod en planlagt fodboldkamp måtte aflyses - efter sigende

p.g.a. regn; men onde tunger påstod bagefter, at det var fordi, 10. klasserne frygtede, at »krigsma-lingen« ikke kunne tåle vejret! – Nå, men i stedet tog vi så lidt af 4. lektion, – og det var allsammen med til at forhøje den udmærkede stemning!

For øvrigt meddeles det fra pålidelig kilde, at Leif Ladefoged har fået en søn, og at alle 3 implicerede har det godt. – Til lykke!

- 28/5 4. klasse tager en dag i »naturskole« på Petersminde i Kolind under ledelse af Mogens Rosengaard og Lars Broe.

Samtidig tager Erik Jensen og Leif Ladefoged 7. klasse med på opdagelse i Mørke mose.

- 4-8/6 Lars Broe tager på kursus i Hornstrup. (Nye indskolingstanker).

- 13/6 Fru Schou og 4. klasse holder forældre- og elevaften i salen.

- 15/6 1. klasse og Lars Broe får genvisit af Marienhoffskolens 1. klasse og fru Nyberg.

Ved fællessang: 4. klasse optræder med deres program fra forældreaften. (Husk bl.a. »Nullermændene«).

Danscoptrin

Foto: Erik Jensen

20/6 Tre gamle elever, alle med tilknytning til Handelsbanken, N. P. Bager, årg. 35, dir. i Århus, Torben Bundgaard, årg. 57, dir. i Grenå, og Frederik Nielsen, årg. 63, bankbest. i Kolind, møder op på deres gamle skole for på Handelsbankens vegne at overbringe et beløb, stort kr. 5.000, til Ryomgård Realskoles Jubilæumsfond af 1983.

Beløbet modtages med tak såvel til Handelsbanken som til de tre overbringere af bestyrelsens formand og skolebestyreren. En fornem gave, en smuk tanke, et hyggeligt besøg, – et eksempel til efterfølgelse.

22/6 Afslutning.

Morgensang og kaffebord i skolegården.

Underholdning med danseoptrin og dramatiske indslag.

Translokation i salen.

Umiddelbart efter translokationen var der indbudt til reception i salen i anledning af, at skolebestyrer K. Basse og fru Emmy Basse tager deres afsked efter henholdsvis 37 og 35 års ansættelse ved Ryomgård Realskole.

Lærerpersonalet fejrer hr. og fru Basse ved en hyggelig fest i A. V.'s have.

Foto: Erik Jensen

31/7 Ved en kort sammenkomst på skolens kontor markeres herved i overværelse af bestyrelsens formand og næstformand, at skolebestyrer K. Basse overdrager ansvar, chefstolen og skolens nøgler til sin efterfølger H. E. Stilling, hidtil skoleinspektør i Gilleleje, – fra i morgen skolebestyrer ved Ryomgård Realskole. Held og Lykke – såvel for hr. Stilling som for skolen!

NB. Hvad, der fremover står i min dagbog, vil være af privat karakter og derfor ikke nødvendigvis have interesse for årsskriftets læsere.

Vel følger der ikke nogen »dagbogsblyant« med ved overdragelsen; men forhåbentlig vil der også fremover være mulighed for at få notater om småt og stort i skolens dagligdag.

Med venlig hilsen og tak!

K. Basse

- 1/8 Gode traditioner fortjener at blive holdt i hævd, og så længe elevforeningen viser interesse for skolens dagligdag, så længe vil der blive bragt uddrag af skolens dagbog.
- 2/8 Møde med skolens revisorer med grundig gennemgang af skolens driftsregnskab for at undersøge om det er muligt at dele 7. klasse, der er blevet på 22 elever. – Det var ikke økonomisk rimeligt. I stedet tildeles ekstra deletimer.
- 7/8 Skolens nye sekretær, Grete Moos, møder for første gang.
- 12/8 Modtagelse af nye kostelever.
- 13/8 Skoleåret begynder med 204 elever, ny skolebestyrer og 2 nye lærere, fru Anne Stilling og fru Birthe Søllingvraa.
- 17/8 Møde med Benedikte Riis fra Musikskolen om evt. samarbejde.
- 28/8 Håndværkerne begynder ombygningen af skolens kontor og lærerværelset.
- 31/8 Elevrådet istandsætter Boden og udvider samtidig varesortimentet bl.a. med selvfremstillede, friske grovboller m/ diverse pålæg.

- 3/9 1.-2.-3. klasse på bustur til Aalborg. Stemningen var høj, men Zoologisk Have druknede i regn, og de fleste kom hjem kun iklædt våde underbukser.
- 13/9 Forældremøde i 8. klasserne med meget fint fremmøde og god stemning.
- 14/9 Besøg på kostskolen af socialrådgivere fra København. Vi måtte forklare, at vi kun vil samarbejde med dem om »normale« elever.
2. klasse, klasselærer Lars Broe og klassens forældre tager på 3-dages hyttetur til Mesballe. En ubetinget succes for alle parter.
- 20/9 Forældremøde i 1. klasse. – Alle mødt.
- 24/9 10. klasse tager med Tove Korfitsen og Leif Ladefoged på en uges bustur til Tyskland.
9. klassernes undervisning flyttet til Grenå Handelsskole i et par dage.
- 25/9 Stor vrede og sorg i 3. klasse. Klassens store, flotte solsikker, der er plejet i adskillige måneder, er knækket. Efter nærmere undersøgelse viser synderen sig at være vinden.
- 27/9 Generalforsamling – 98 deltagere.
- 1/10 Besøg af lærer Maja Rönneberg fra Oslo, underviste 9.-10. klasserne i Norsk kultur.
Lærer Hans Iversen på kursus i EDB og informatik.
- 4/10 Forældremøde i 3. og 5. klasse. Godt fremmøde. Selv om begge klasser fungerer godt, ønsker forældrene stop for tilgang af nye elever (begge på 20 elever).
- 10/10 9.-10. klasse besøg af Forsvarets informationstjeneste.
- 11/10 To elever bortvist på grund af dårlig opførsel.
Forældremøde i 2. og 4. klasse. Alle, der havde mulighed for det, mødte op.
Mindre god funktion i 4. klasse tages op til grundig overvejelse af lærere og skolebestyrer. 4. klassens forældre arrangerer ekstraordinær lejrskole for egen regning.
- 15/10 Efterårsferie.

Bestyrerskifte

Når elever, forældre og lærere fredag den 22. juni samles i teatret eller i salen ved den højtidelige overrækkelse af eksamensbeviser til elever i 9. og 10. klasse, vil der samtidig blive

taget afsked med skolens bestyrerpar, der nu ønsker at trække sig tilbage.

Både hr. og fru Basse har haft deres virke på skolen i mange år. Hr. Basse blev ansat som lærer i 1947, blev viceinspektør i 1961 og skolebestyrer i 1973. Fru Basse kom som nyuddannet lærerinde i 1949 og har virket uden pauser siden. Det har været travle og ansvarsfulde år for både hr. og fru Basse, og de har udført deres arbejde med stor dygtighed.

Det har været hr. Basses lod at være skolebestyrer i en tid med mange ændringer i skolesystemet, og det er hans fortjeneste, at alt det nye er blevet indført med stor hensyntagen til de tanker, skolen har stået for i mange år. Både hr. og fru Basse har ved deres saglige og rolige optræden præget arbejdet på skolen og medvirket til det gode forhold mellem lærerne.

Vi ønsker hr. og fru Basse mange gode år.

Den 1. august tiltræder H. E. Stilling, Gilleleje, som ny leder, og vi byder velkommen.

(Uddrag af Bakkepostens juninummer)

Hr. og fru Stilling besøger skolen for at hilse på skolens lærerpersonale.

Foto: Erik Jensen

TAK!

Modtag herved vor hjerteligste tak for den store opmærksomhed, der blev vist os, da vi tog afsked med Ryomgård Realskole.

Takken er rettet til skolens elever, de gamle elever og elevforeningen, til forældre kredsen og skolens bestyrelse, til Nebel og rengøringspersonalet og til Hedvig og Egon Danielsen og sidst, men ikke mindst til alle lærerne, – vore faste støtter i dagligdagen.

Tak skal I have for den uforglemmelige afskedsaften, som I gjorde til en glad fest; tak for de smukke gaver, men allermest tak for samarbejdet med jer over en kortere eller længere årrække. Det blev en tid, vi aldrig glemmer, fordi dagligdagen var præget af hjælpsomhed og varme.

Vore hjerteligste hilsener
Emmy og Knud Basse

Ved mindestenen den sidste skoledag.

Foto: Erik Basse Kristensen

Ny skolebestyrer

Ansættelsen af en ny leder på en privatskole er en vigtig begivenhed – på Ryomgård Realskole er det denne gang en skelsættende begivenhed.

Hr. og fru Stilling

Foto: Erik Jensen

Siden 1913 har skolens ledere heddet Munch eller Basse – kort afbrudt af Vester-Petersen – et navn som også på andre måder er en væsentlig part af skolens historie. En kontinuerlig række af skoleledere, der har virket som lærere på skolen i mange år inden overtagelse af lederposten – opdraget og udviklet på Ryomgård Realskole og dermed garanter for fortsættelse af skolens traditioner og holdninger.

1984 blev året, hvor denne igennem 71 år ubrudte linie kappedes over ved ansættelse af en skolebestyrer ude fra – en skoleinspektør fra folkeskolen og ungdomsskolen og så oven i købet sjællænder – ikke uforståeligt, hvis gamle Ryom-elever gyser lidt ved tanken.

Det var et tungt ansvar for bestyrelsen at løse den opgave – forhåbentlig valgte de rigtigt.

Som den heldige, der blev ansat til at føre skolen videre, skal jeg her prøve at anføre nogle spredte tanker og iagttagelser, om det at være ny på en gammel skole og om at ændre på det bestående system for at følge med tiden.

Skolen har en række traditioner. Bemærkningen: »Det plejer vi« og »Det er tradition hos os« – har været daglig oplysning. – Gode og levende traditioner skal der hægges om – de er en del af hele skolens væsen og af stor betydning for skolens image. Gode traditioner er »guld værd« – når de er levende – men det, man kalder gamle traditioner, er nogle gange tilvante måder at klare tingene på – og med fare for at udløse misbilligende rummel fra Muncher og Basser, mener jeg, at det må erkendes, at en del af »traditionerne« på skolen er mosgroede vaner af den slags, der forekommer, når et problem løses uden besvær ved at sige: »Vi gør, som vi plejer«.

Hvis Ryomgård Realskole skal være en levende og god skole, skal der hele tiden sættes spørgsmålstejn ved det, vi gør – er det den rigtige måde? – er det bedst for børnene?

I skolens sorte indskrivningsprotokol er vi nået til nummer 4523. Så mange elever har modtaget den grundlæggende viden på Ryomgård Realskole. Til at undervise dem har været ansat et mig ubekendt antal lærere – nogle grå og glemte – andre levende som farverige personligheder i gamle elevers minder fra skoletiden – og måske også som dele af samme gamle elevers væremåde og kunnen.

Hvis alle 4523 elever mødte op sammen med deres lærere

og talte om deres skole, ville de måske finde enkelte, fælles traditioner – måske kunne de også blive enige om nogle overordnede mål – nogle holdninger, som netop er vores skole – men undervisningens indhold og metode må være helt forskellig for de ældste deltageres behov i en tid, hvor den første bil netop var tøffet gennem Ryomgårds grusveje, og hvor lærerens fortælling og få bøger var eneste kilde til ny viden – og de yngstes behov i en tid, hvor flyvning i universet er en dagligdags ting, og hvor fjernsyn og radio anmasende slynger ny viden ud i en tæt strøm.

Mængden af viden og information er uoverskuelig stor – samfundets normer er i hastig ændring – selv familiens samværsform og dermed børnenes opvækstvilkår revolutioneres, når vi i dag får oplyst, at kun 19% lever med far, mor og søskende.

Det skift, de 70 år er udtryk for, må vise sig i store fortsatte forandringer i skolens hverdag – i dens måde at undervise på. Vi vil gerne give vores elever en uddannelse og opvækst, der ruster dem til at klare sig godt – nu og i fremtiden – det kræver en levende skole – en skole der følger med tiden – eller bedre – er lidt foran.

En stor udfordring er det at forbinde de gamle, gode traditioner med moderne, fremsynet undervisning – må alle gode kræfter forenes, så det lykkes.

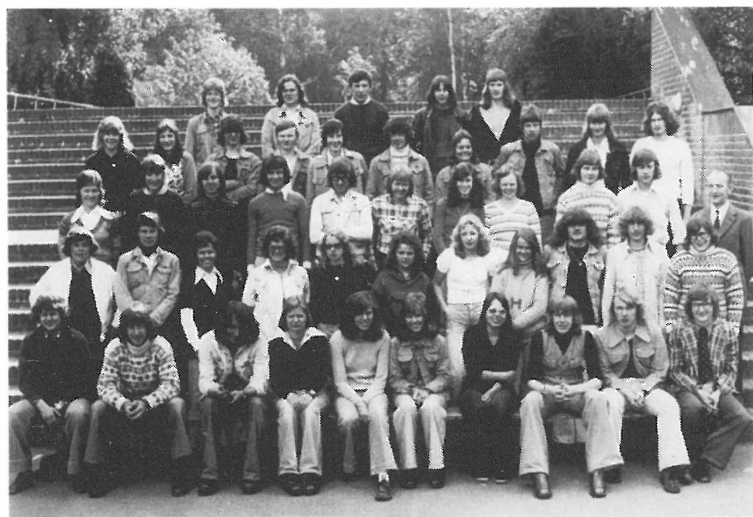
H. E. Stilling

25 ár – árgang 1960

To af jubilæumsholdene 1985

10 ár – árgang 1975

Elevfesten 1984

1984 var året, da elevforeningens nye formand, Jens Daa-
gaard, Grenå, skulle have sin ild dåb ved generalforsamlingen
den 20. oktober og senere som toastmaster ved den efterføl-
gende elevfest. Det kan her slås fast med det samme, at han
klarede begge dele med bravur og lod sig ikke slå ud af stilen.
Han må have prøvet det før!

Først til generalforsamlingen, hvortil ti havde indfundet
sig, heraf syv bestyrelsesmedlemmer!

Da der ikke blev foreslået nogen dirigent, indvilligede Jens i
at påtage sig hvervet og gav straks ordet til sig selv for at af-
lægge beretning. Han redegjorde for de ændringer i bestyrel-
sen, der er sket. Lars Christensen er blevet kasserer og Nina
og Hanne sekretærer.

Følgende havde fået del i legaterne:

Axel Munchs friplads: Kenneth Jensen.

Dagmar og Erik Munchs mindelegat: Kristian Wiese og Mette
Winther.

Villy Halds legat: Anders Nygaard.

Angående årsfesten var formanden ikke indstillet på at flyt-
te den til et andet tidspunkt, så længe der kom folk nok til fe-
sten i efterårsferien. Han oplyste, at der p.t. er 543 medlem-
mer + 45 restanter, som, han dog håbede, ville forbedre sig.

Beretningen blev godkendt.

Regnskabet, der er gengivet andet steds i årsskriftet, blev
ligeledes godkendt.

Alle valg, både til bestyrelse og revision, var genvalg, og til-
bage var så kun »eventuelt«. Her foreslog fru Weiner Munch
at genindføre sommerfesterne, især på grund af de mulighe-
der, årstiden giver festdeltagerne for at se Bakken, og også

fordi det sikkert er mere fristende at komme til fest om sommeren.

K. Basse rettede en tak til elevforeningen for opmærksomheden i sommer, da han fratrådte som skolens bestyrer og omtalte derpå den nystiftede jubilæumsfond, der straks ved starten var kommet op på kr. 18.300 og nu er på ca. kr. 30.000, dels indkommet fra privatpersoner og dels fra pengeinstitutter. Derefter blev K. Basse og Hugo Vinderslev sendt på gangen, mens Jens på bestyrelsens vegne foreslog de to udnævnt til æresmedlemmer, hvilket blev enstemmigt vedtaget.

Til slut takkede dirigenten for god ro og orden, hvorefter man kunne gå over i foredragssalen til bordets glæder.

Her indfandt der sig snart 150 glade og forventningsfulde, festklædte, gamle elever, som sendte lange blikke til det fristende »ta'-selv-bord«, som Pavillonon i Grenå havde arrangeret.

Jens ringede med klokken og bød i velvalgte ord velkommen til de fremmødte, til æresmedlemmer og specielt til formanden for skolens bestyrelse, Frederik Jensen, Rønde, og derpå sang man, traditionen tro »De rejste en skole«.

Jens rejste sig straks derefter og fuldbyrdede generalfor-

Årgang 1934 + Hugo Vinderslev.

Foto: Erik Jensen

samlingens beslutning om at udnævne de to nye æresmedlemmer, idet han sagde:

»Kære K. Basse Kristensen!

Du har været lærer på Ryomgård Realskole siden 1947 og har fra 1973 til 1984 været den daglige leder af skolen. Samtidig har du i 32 år været formand for Ryomgård Realskoles Elevforening. I 32 år har du været den person, som har tegnet foreningen, hvilket du har gjort på en strålende måde. Vi, der sidder tilbage i bestyrelsen, vil bestræbe os på fortsat at holde sammen på foreningen, således at det, du har bygget op gennem de mange år, fortsat kan bestå.

I bestyrelsen mener vi også, at der er grund til at takke dig for det arbejde, du har udført som skolens leder gennem 11 år. Inden for de 11 år er der sket store omvæltninger i det danske skolevæsen, men vi føler, at du har forstået at holde skolen på en kurs, således at Ryomgård Realskole i dag stadig er i live. For at kunne overleve som privatskole i dag, er det jo nemlig nødvendigt, at det produkt, man sælger, er bedre end konkurrentens og samtidig at gøre »kunderne« opmærksomme herpå.

Ryomgård Realskole har altid været anderledes, og flertallet af gamle elever kan nok være enige med mig i, at de kundskaber, vi fik proppet ind i hovedet – kundskaber der byggede på tradition og gode, gamle principper – i hvert fald ikke har været en dårlig ballast at møde livets udfordringer med.

Vi beder dig modtage udnævnelsen til æresmedlem som en anerkendelse af dit store arbejde for elevforeningen samt for den måde, hvorpå du gennem dit virke på skolen har været medvirkende til, at Ryomgård Realskole stadig er et godt navn og samtidig et godt alternativ til det kommunale skolevæsen«.

»Kære Hugo Vinderslev!

Du gik ud af skolen i 1919 og kan således i år fejre 65-års jubilæum. Du har i mange år været den ældste af de gamle elever, som er mødt op til elevforeningens efterårsfest.

Du har ikke haft sæde i elevforeningens bestyrelse, men du har trods din alder og trods den lange rejse fra Kolding udvist en fantastisk interesse for din gamle skole ved trofast at møde

op til efterårsfesten, uanset om du har haft jubilæum, eller det blot har været et af de skæve år.

Din interesse for efterårsfesten er så stor, at du i mange år har været den første, som tilmeldte dig festen, og ligeledes er du den første, som møder op på skolen. Du er også et af de desværre få medlemmer, som møder op til generalforsamlingen. Du har også været med til at præge efterårsfesten, idet der jo efterhånden er tradition for, at du holder en lille hyldesttale til fru Thyra Weiner. Jeg ved også, at du har skænket en samling instrumenter til skolens fysiklokale, hvilket også har været med til at overbevise os om, at din gamle skole har en stor plads herinde bag skjortebrystet.

Vi beder dig modtage denne udnævnelse til æresmedlem som en anerkendelse af den store interesse og trofasthed, du viser over for såvel skolen som over for elevforeningen, og vi håber, at du i mange år endnu vil være at se som deltager i vores årlige fest.«

Forsamlingen modtog udnævnelsen af de to æresmedlemmer med langvarige klapsalver, og da de havde lagt sig, sang man »Her har fordem havet frådet«.

Til enhver ordentlig fest hører der festtalere, og disse manglede da heller ikke i år. For 50-års jubilarene talte Hol-

Årgang 1959

Foto: Erik Jensen

ger Nielsen, der med glæde mindedes sin skolegang på Ryomgård Realskole, der gav meget, som den dag i dag er ham til stor nytte. En særlig tanke gik til én af klassekammeraterne, Villy Hald, der omkom ved en tragisk ulykke. På egne, tilstedeværende klassekammeraters og Villys mors vegne overrakte han en check på kr. 3500, indsamlet umiddelbart før festen, og sagde: »Ved vort 50-års jubilæum ønsker vi at mindes vor trofaste klassekammerat Villy Hald og tilskrives Villy Halds legat denne pengesum. Giverne er Villys 90-årige mor, årgang 1934 + Leif Birkelund.«

Det var en bevæget Hugo Vinderslev, der derpå rejste sig og takkede for udnævnelsen til æresmedlem. Han omtalte skolen, der ville det bedste og glemmer aldrig skoletiden med dets kammeratskab og oplyste, at der nu kun er tre tilbage af kammeraterne. De årlige skolefester så han frem til med den største forventning og lovede at komme, såvidt det var muligt.

Fru Thyra Weiner, som nu er bosat i Århus efter 45 år på »Blæsenborg«, glædede sig over at være til stede blandt gamle elever. Hun omtalte Ryom-sangene som et stærkt bindeled mellem skolen og gamle elever og sluttede med at foreslå »De gamle elevers sang« sunget.

Næste taler var formanden for skolens bestyrelse, Frederik Jensen, Rønde, der takkede for invitationen og derpå indrømmede, at han var lidt misundelig på dem, der går og dem, der havde gået på denne skole. »Jeg er imponeret og glad over at se så mange tidligere elever samlet her«, sagde han og fortsatte: »Det bestyrker mig i min tro på, at skolen er noget særligt. Den er ikke bare en anden skole, men en bedre, og i Ryom-sangene har man en skat af uvurderlig betydning. Det er en glæde at kunne oplyse, at der har været en øget tilgang af elever, men skolen er stadig truet p.gr. af nedskæringer og besparelser, så vi må stå endnu mere sammen om privatskolen. Den skulle nødig gå hen og blive en skole for de bedrestillede børn, men stadig være en skole for samfundets børn.«

K. Basse takkede på egne og sin kones vegne for den store opmærksomhed, der var vist i forbindelse med ophøret på skolen. Han omtalte derpå Villy Hald, der omkom i 1954 på Svalbard efter en vådeskudsulykke. »Villy var en usædvanlig og velbegavet elev, som altid vil blive husket på skolen. Han efterlod sig nogle penge, for hvilke der blev oprettet et legat,

som bærer hans navn.« Endvidere takkede hr. Basse for udnævnelsen til æresmedlem og for Jens's ord og tolkede sin store tiltro til bestyrelsen og dens formand, idet han var sikker på, at elevforeningen i mange år ville virke efter dens hensigt.

Derpå sang 50-års jubilarene »I livets aftensvale« på en ældre melodi, som åbenbart ikke kendes af yngre årgange; men smuk lød den.

Så rejste Hugo Vinderslev sig, gik hen til Thyra Weiner med en buket blomster og erklærede sig med følgende ord: »Kære Thyra! Det gjorde mig ondt, at du ikke var til stede sidste år, så derfor er jeg dobbelt glad i år for at se dig. Desværre er mit syn ikke så godt mere, at jeg kan se det smukke glimt i dine øjne, men jeg kan huske det.« Derpå udbragte han et »Thyra længe leve«.

Den sidste taler var årsskriftets trofaste skribent Karl Mejnecke, der hyldede skolens lærere og rettede en særlig tak til Basse Kristensen for hans virke på skolen og sluttede med at udbringe et leve for hr. og fru Basse Kristensen.

Dermed var første del af festen forbi, og hurtigt blev der gjort plads på gulvet, så de mange danselystne kunne udfolde sig. Andre foretrak at gå en tur rundt i klasselokalerne, min-

Årgang 1969 B

Foto: Erik Jensen

des skoletiden og ikke mindst se på de mange billeder af gamle elever.

Festen sluttede klokken 1 efter en lang og begivenhedsrig aften.

Torben Jensen

Årgang 1974

Foto: Erik Jensen

Elevforeningens bestyrelse efter generalforsamlingen den 20. oktober 1984:

Jens Daugaard, Baunhøjvej 8, 8500 Grenå, tlf. (06) 32 45 27 (formand).
Lars Kloborg Christensen, Poppelvej 10, 8550 Ryomgård, tlf. (06) 39 45 26 (kasserer). Torben Jensen, Plantagevej 20, 8961 Allingåbro (redaktør). Nina Bluhme (tidl. Christiansen, årg. 55), Haslevangsvej 47, 8210 Århus V (sekretær). Else Tømmerby (tidl. Sørensen, årg. 55), Gyvelskrænten 29, 8961 Allingåbro, tlf. (06) 48 16 24. N. A. Højholt, Solbakkevej 7, 8550 Ryomgård (redaktør). Hanne Hove-Nielsen, Ny Ryomgård, tlf. (06) 39 44 58 (sekretær).

Meddelelser om adresseændringer bedes meddelt sekretærerne. Foreningens giro nr. er 9 04 56 78.

Jubilæumsholdene i 1985 er årgangene 1925, 1935, 1945, 1955 1960, 1965, 1975 og 1980, som allerede nu godt kan gå i gang med at kontakte kammeraterne med henblik på næste års elevfest. Sekretærerne er behjælpelig med fremskaffelse af adresser i så stor udstrækning, som det er muligt.

Bestyrelsen.

*Elevforeningens bestyrelse ønsker alle
en glædelig jul og et godt nytår!*

Kære gamle elever!

Den 20. oktober var der atter en mulighed for at mødes, og det var og er altid en oplevelse for mig at hilse på jer og høre lidt om, hvordan tilværelsen har formet sig for jer. Som årene går, er det vanskeligt at genkende hver enkelt af jer, når jeg pludselig bliver konfronteret med elever, som jeg ikke har set i mange, mange år, men når jeg får lidt tid til at tænke over, hvilken årgang vedkommende hørte til, så klares min erindring. Kun beklageligt, at jeg ikke fik talt med så mange, som jeg gerne ville. Når den moderne balmusik sætter ind, forsvinder enhver mulighed for samtale. Jeg har foreslået, at disse sammenkomster burde henlægges til sommertiden, hvor der er mulighed for at færdes ude og kigge på de gamle kendte steder, hvad det er håbløst på en mørk, regnfuld oktoberaften. Man kunne vel også lige så godt mødes først på dagen. Desuden er det mig ubegribeligt, at man ikke i de mange lokaler, skolen råder over, med lidt god vilje kunne indrette et til kaffedrikning, så at de af os, der vil samtale, kan få lejlighed dertil. Nu har jeg jo ikke mere mulighed for at samle en del af jer på Blæsenborg. Det er forbi. Ak, hvor forandret.

Bortset fra dette skal foreningen have tak for det store arrangement med et overdådigt måltid og en varm tak for samværet til alle dem, der var til stede og endelig mange hilsener til alle, som dette årsskrift måtte nå ud til.

Glædelig jul og godt nytår og forhåbentlig på gensyn i 1985, men helst under lidt bedre vilkår.

Thyra Weiner Munch

Ryomgård Realskoles Jubilæumsfond af 1983

Som omtalt i årsskriftet for 1983 blev der efter skolens 70-årsdag den 7. 1. 83 oprettet en jubilæumsfond med ovenstående navn.

I samme årsskrift kan man finde såvel formålsparagraffen som bestyrelsens sammensætning. (Tag evt. årsskriftet frem til repetition!)

Fonden blev oprettet med en grundkapital på 18.300 kr., et beløb der til dato er vokset til ca. 30.000 kr., takket være bidrag fra gamle elever og venligtsindede pengeinstitutter.

Nu er det jo begrænset, hvad der kan ydes af fripladser og uddannelsesstøtte for renterne af 30.000 kr. Det er da også bestyrelsens hensigt at afvente yderligere vækst af formuen, før man kaster sig ud i større tildelinger, dog således at man for at minde om fondens eksistens allerede fra 1985 agter at anvende en del af renteindtægten til en erkendtlighed – formodentlig til en af skolens elever.

Kære gamle Ryom-elever!

Den bærende idé i elevforeningens virke har været sammenholdet mellem gamle elever og skolen.

Som elevforeningens repræsentant i fondens bestyrelse ville det glæde mig meget, om dette sammenhold måtte manifestere sig deri, at skolens gamle elever på markant vis ville være med til at bringe fondens kapital op på en størrelse, der giver mulighed for at yde støtte af mere end blot symbolsk karakter.

Tro mig! Der kan blive behov for det. Besparelseskravene i

dette år tynger hårdt på vor skole; og næste år bliver de – med statsgaranti – ikke mindre.

I tillid til, at mange årsskriftmodtagere gerne vil støtte dette udmærkede formål, tillader vi os i årsskriftet at indlægge et girokort med jubilæumsfondens eget gironummer (6 84 48 39).

På forhånd tak!

Med venlig hilsen

K. Basse Kristensen

Personalia

I avisen har vi set:

Jens Daugaard (Elevforeningens formand) gift med Kirsten Lund, Grenå.
Lis Møller Jensen (årg. 79) gift med Henning Kuntz, Kolding. Claus Pedersen (årg. 73) gift med Anette Rasmussen, Kokkedal. Leif Petersen (årg. 71) gift med Helle Roth Nielsen, Marie Magdalene. Jørgen Melgård (årg. 73) gift med Helle Fisker, Thorsager.

Elevforeningen ønsker til lykke!

Karl Mejnecke meddeler, at tidligere gymnasieoverlærer i Nykøbing Mors Rasmus Bønnerup er død. Rasmus Bønnerup tilhørte Karl Mejneckes årgang (1923) og var med ved denne årgangs 60-års jubilæum ved elevfesten i oktober 1983

Ferieplan for resten af skoleåret 1984/85

Juleferie: 22. december – 2. januar 1985.

Vinterferie: 9. februar – 17. februar.

Påskeferie: 30. marts – 8. april.

Fredag efter Kr. Himmelfartsdag: 17. maj.

Sommerferie: Fra den 22. juni.

Alle de nævnte datoer inclusive.

(Hertil kommer de lørdage samt søn- og helligdage, der ikke er omfattet af ovenstående).

Praktiske oplysninger om skolen

Siden 1. august 1960 har Ryomgård Realskole været en selv-ejende institution.

Det vedtægtsmæssige grundlag for institutionen er skolens fundats af 30. september 1981.

Bestyrelsen

Efter valget ved generalforsamlingen den 27. september 1984 og efterfølgende konstituering ser bestyrelsen således ud:

1. *Formand:* direktør Frederik Jensen, Lillerupvej 8 B, 8410 Rønde, tlf. (06) 37 21 73. Kontor: (06) 13 17 22.
2. *Næstformand:* Tømrmester N. P. Pedersen, Solbakkevej 5, 8550 Ryomgård, tlf. (06) 39 42 75.
3. *Sekretær:* Systemkonsulent Dan Sørensen, Skovbakken 30, 8550 Ryomgård, tlf. (06) 39 48 13.
4. Landsretssagfører Ivar K. Lauritzen, Alvejen 14, 8963 Auning, tlf. (06) 48 32 01. Kontor: (06) 39 40 11.
5. Terapeut fru Birgit Nielsen, Frellingvej 25, 8560 Kølind, tlf. (06) 39 15 41.
6. Børneforsorgspædagog fru Kirsten Wiese, Axel Munchsvej 9, 8550 Ryomgård, tlf. 39 49 40.
7. Lærer Benedikte Riis, Frederikslundsvej 8, 8550 Ryomgård, tlf. (06) 39 84 51.

Tilsynsførende i henhold til lov om private skoler er overlærer Carsten Gotfredsen, Huldremosevej 54, 8586 Ørum Djurs.

Skolebestyrer H. E. Stilling træffes på skolens kontor efter aftale, tlf. (06) 39 40 02. Skolebestyreren privat, Skalhøjvej 26 8581 Nimtofte, tlf. 39 84 84.

Viceskoleinspektør A. V. Pedersen, Poppelvej 7, 8550 Ryomgård, tlf. privat (06) 39 43 59. Viceskoleinspektøren har også den daglige kontakt med kostafdelingen.

Lærerrådsformand: fru Tove Korfitsen, Langelinie 23, 8560 Kolind.

Skolelæge: P. Kraunsøe, 8581 Nimtofte.

Skolepsykologisk bistand: Skolepsykologisk kontor, Grenå.

Sundhedsplejerske: fru Lene Buch.

Daglig ledelse af kostafdelingen: Hedvig og Egon Danielsen, Torvegården, 8581 Nimtofte, tlf. (06) 39 81 15.

Pedel: Preben Nebel, Nordlyvej 4, Ryomgård, tlf. 39 40 87.

Skolebetalingen

Betalingen omfatter undervisning, bogleje og nødvendige materialer. Fra 1/1 1985 gælder følgende satser:

Børnehaveklasse	290 kr. pr. rate
1. - 4. klasse	290 kr. pr. rate
5. - 7. klasse	365 kr. pr. rate
8. - 10. klasse	420 kr. pr. rate

Pasningsordning

Fuldtid.....	400 kr. pr. rate
Deltid.....	270 kr. pr. rate

Skolepengene opkræves i 11 rater og forfalder forud. Der betales fuld rate for den måned, i hvilken eleven begynder skolegangen. Ved udmeldelse i årets løb betales fuld rate for den måned, hvori udmeldelsen finder sted. Ved indbetaling på giro 6 03 89 13 er postvæsenets kvittering gyldig over for skolen. Den enkelte rate bedes indbetalt inden den 10. i måneden.

Skolen forbeholder sig ret til at tilskrive restancebeløbene renter. Bliver restancen $\frac{1}{2}$ år gammel, kan den overdrages til retslig incasso.

Forsømmelser

Skolen har pligt til at føre protokol over elevforsømmelser.

Når en elev forsømmer skolen på grund af sygdom, skal forældrene give skolen besked derom.

For korte sygeperioders vedkommende kan det gøres ved, at eleven møder med en erklæring fra hjemmet første skoledag efter sygdommen.

Ved længere sygdomsperioder forventes det, at skolen får besked snarest muligt.

Skolen forbeholder sig ret til - i undtagelsestilfælde - at kræve lægeattest.

I ganske særlige tilfælde – store familiebegivenheder og lign. – kan en elev fritages for skolegang efter *forud* indhentet tilladelse fra skolens kontor.

Befordringsudgifter

Lov om friskoler og private grundskoler m.v. af 8. juni 1977 indeholder bestemmelser om hel eller delvis dækning af befordringsudgifter. Det hedder heri bl.a.:

Kommunen dækker efter ansøgning udgifterne til befordring med offentlige transportmidler mellem skolen og hjemmet eller dets nærhed for de børn i friskoler og private grundskoler, som er hjemmehørende i kommunen, og hvis skolevej opfylder betingelserne i folkeskolelovens § 25, stk. 1, nr. 1 eller 2.

Der er følgende afstands begrænsninger:

1. For børnehaveklasse og 1. - 3. klasse skal afstanden være mellem 2½ og 12½ km,
2. for 4. - 6. klasse mellem 6 og 16 km,
3. for 7. - 9. klasse mellem 7 og 17 km og
4. for 10. klasse mellem 9 og 19 km.

Ansøgningsskema kan fås på skolen.

Støttemuligheder

Legater

Til skolen er knyttet følgende legater:

1. Skolebestyrer Axel Munchs friplads.
2. Dagmar og Erik Munchs mindelegat.
3. Villy Halds legat.

Disse legater opslås på skolen i april måned og tildeles som hele eller delvise fripladser.

Søskendemoderation

Forældre, der har flere børn gående på skolen samtidig, kan få nedslag i betalingen. For tiden gælder følgende regler:

1. barn betaler fuldt ud, 2. barn betaler $\frac{3}{4}$, 3. barn $\frac{1}{2}$ og 4. barn $\frac{1}{4}$.

Denne søskendemoderationsordning gælder alle klasserne fra børnehaveklasse til og med 10. årgang.

Statens fripladstilskud

Fra statens side ydes et mindre beløb som fripladstilskud til elever i private skoler.

I Lov om friskoler og private grundskoler m.v. af 8. juni 1977 hedder det i § 17:

Til nedbringelse af skolepengene ved friskoler og private grundskoler, der opkræver skolepenge på et takstmæssigt fastsat grundlag, yder staten inden for et årligt fastsat beløb fripladstilskud til elever, som ikke er fyldt 18 år ved skoleårets begyndelse.

Stk. 2 Fripladstilskuddet beregnes under hensyn til elevens og forældrenes økonomiske forhold.

Stk. 3. Undervisningsministeren fastsætter regler om beregning og udbetaling af fripladstilskuddet.

Skema til ansøgning om dette tilskud fås på skolen før sommerferien.

Statens Uddannelsessstøtte

Statens Uddannelsessstøtte er begrænset til at gælde uddannelsessøgende, der er fyldt 18 år. Det vil i praksis sige, at kun enkelte »ældre« elever i 10. årgang kan søge.

Forældrekontakt

Skolen bygger på et gensidigt tillidsforhold mellem forældre og skole. Kontakten til forældrekrædsen søges opretholdt ad forskellige veje:

1. Elevens faglige standpunkt:

Tre gange årligt giver skolen forældrene meddelelse om deres børns standpunkt gennem standpunktsbøger, der skal forevises hjemme, underskrives af forældrene og tilbageleveres til skolen.

2. Klasseforældremøder:

Skolen stiler efter at nå mindst et klasseforældremøde for hver klasse i løbet af skoleåret.

I nogle tilfælde udvides forældremødet til et forældre- og elevmøde.

3. Forældrekontaktaftener:

Den sidste torsdag i månederne november og marts holdes kontaktaften, hvor alle skolens lærere er til stede på skolen – i hver sit lokale.

Årsregnskab

1. juni 1983 – 31. maj 1984

Indtægter

Kontingent	20.775,00
Renter: Bank og giro.....	148,98
Overskud, elevfesten.....	200,00
	<u>21.123,98</u>

Udgifter

Årsskrift, indbydelser og kuverter	16.369,33
Porto	3.902,00
Blomster og gaver	605,00
Kontorartikler.....	536,07
Flidspræmie	100,00
	<u>21.512,40</u>
Årets resultat	<u>÷ 388,42</u>

Status pr. 31. maj 1984

Indestående på giro	2.557,02
Indestående i bank	684,11
Kontant kassebeholdning	232,70
	<u>3.473,83</u>

Grenå, den 10. oktober 1984

Jens Daugaard

Foranstående regnskab er revideret og intet fundet at bemærke.

Ryomgård, den 16. oktober 1984

J. Holm-Pedersen

Randers, den 18. oktober 1984

K. Vester-Petersen